

2754

సాహిత్యం

భూతాయ సాంస్కృతిక సత్వపత్రిక

వ్యవస్థాపకులు : విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి.

సంపుటము 13

కాలము ప్రారంభమయ్యెను 1-12-1990, 1-1-1991

సంచికలు 28, 29

* ఈ సంచికలో రచయితలు *

1. శ్రీ ముఖేశ సూర్యనారాయణరావు	3. శ్రీ గురువుగారి కృష్ణమూర్తి
2. శ్రీ మిరిసాల రామకృష్ణ	4. శ్రీ పరివర్తి రామకృష్ణ
5. డా॥ గుమ్మా నాంబిశివరావు	6. శ్రీ బి. పద్మావతి ఆచార్య
7. శ్రీ సముద్రాల వెంకట రంగనాథస్వామి [స్వామిశ్రీ]	9. శ్రీ విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి
8. శ్రీ కాకరపల్లి మార్కండేయలు	

వచ్చే సంచికలోని చిక్కటి కీర్తనలు :

1. సీరా చిక్కిలు	2. రాధిక సాంత్వనంలోని కట్ట సౌందర్యం,
3. ఎర్రన మార్తి పై చిత్రం.	4. ఒక వివాదం - సాహిత్య పర్యాయగా
5. చిత్రం చూపే చిన్న కథ	6. జీవుని వేదన (కవిత)
7. జాతిని జాగృతం చేసిన గిడుగు "తెలుగు"	8. "భవ్యగుణసమిత్రా" భరతపుత్ర" (కవితము)

1, 16 శేడీలలో ప్రచురింపబడును

విడి ప్రతి 2-00 పై.

6 మాసములకు రు. 12-00

సంవత్సర చందా రు. 20-00

సాహిత్య పరమైన రచనలకు సమాలోచన స్వాగతం!

సంపాదకుని మాట

దేశం సుఖియంగా ఉండాలంటే పరిపాలనా దక్షుడు స్వార్థ రహితుడు అయిన ప్రభువు ఉండాలి. వివేకవంతులైన ప్రజలుండాలి. దురదృష్టవశాత్తు మన దేశంలో కాని, రాష్ట్రంలో కాని ఈ రెండు విషయాలు ఉండవలసినట్లుగా లేవు. స్వార్థం, అవినీతి పెచ్చుపెరిగి పోయాయి. అవి చేస్తూ ఇవి చేస్తూ అనే నాయకులే తప్ప ఆచరణ కనిపించడం లేదు. ప్రజలు కూడా తెలివిమీరిపోయినట్లు కనిపిస్తోంది. తనది కానిది, ఎలాగో అలాగ ఆక్రమించడం, ఆ తరువాత అదేరైటు అనడం మామూలై పోయింది. బద్ధకం, తేలిగ్గా జీవించేయ్యాలను కోవడం సర్వసాధారణమైనప్పుడు అవినీతి కట్టలు తెంచుకుంటున్నది. ఏ నాయకు డెప్పుడు ఏమిచేబుతాడో ఎవరికీ తెలియదు. ఈ రకమైన సామాజిక పరిస్థితులలో ప్రజలకు సుఖం శాంతి ఉండదు. ఇవి రెండూ నెలకొనాలంటే ప్రజలు సద్భావం, సచ్ఛిలత కలిగి సామరస్యంగా ఉండితీరాలి. నాయకులు స్వార్థం విడనాడాలి. ఇవి జరిగే డెప్పుడో!

— సంపాదకుడు

యాజమాన్యము - వివరములు ఛాపం IV (See rule 8)

ప్రకటించు స్థలము	: రాజమండ్రి
ప్రచురణకాలము	: ప్రతి 1, 16 తేదీలు
ముద్రాపకుని పేరు	: శ్రీ బి. రవికాంత్
పౌరసత్వము, చిరునామా	: భారతీయుడు, 6-4-24, ఇన్నీసు పేట, రాజమండ్రి-1
పబ్లిషరు పేరు	: శ్రీ బి. రవికాంత్
పౌరసత్వము, చిరునామా	: భారతీయుడు, 6-4-24, ఇన్నీసు పేట, రాజమండ్రి-1
సంపాదకుడు	: శ్రీ బి. రవికాంత్
పౌరసత్వము, చిరునామా	: భారతీయుడు, 6-4-24, ఇన్నీసు పేట, రాజమండ్రి-1
యాజమానుడు	: శ్రీ బి. రవికాంత్
చిరునామా	: 6-4-24, ఇన్నీసు పేట, రాజమండ్రి-1

నేను (బి. రవికాంత్) పైని ఈయబడిన వివరములన్నియు యథార్థములని ప్రకటించుచున్నాను.

(సం) బి. రవికాంత్

సాహిత్య సమాచారం :-

ప్రభుత్వ కళాశాలలో “రచన” ఆవిష్కరణం

7 : దీనెంబరు

రాజమండ్రి - ప్రభుత్వ కళాశాలలో తెలుగు స్నాతకోత్తర విభాగం విద్యార్థులు ఒక నూతన ప్రయోగం చేయడంలో కృత కృత్యులయ్యారు.

సాహిత్యవిద్యార్థులకు చదవడం, రాయడం, మాట్లాడటం అనే మూడు సాధనలు అవసరమని గుర్తించడంలో ముందంజ వేశారు. ఈ సాధనలో భాగంగా ఈ విద్యార్థులు తమ అభిరుచి కనుగుణమైన సాహిత్యం శాలను ఏచుకొని, చిన్న వ్యాసాలు (Short Essays) కొన్ని రాశారు. అధ్యాపకులు వాటికి కొద్దిపాటి మెరుగులు దిద్దారు.

ఇలాంటి 20 వ్యాసాలను కలిపి, ఎవరి దస్తూరీతో వారు రాసి, టిరాక్సు కాపీలు తీయించి, టిరాక్సు సాహిత్య పత్రికగా తయారు చేశారు. దీనికి రచన అని నామకరణం జరిగింది. చిక్కని కాలికోటైండ్ చేయించిన ఈ ప్రతిని ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయం తెలుగు ప్రొఫెసరు డా॥ కె. మలయవాసిని 7-12-90 న ప్రభుత్వ కళాశాల స్నాతకోత్తర తెలుగు విభాగంలో ఆవిష్కరిస్తూ ఈ ప్రయోగాన్ని ప్రశంసించారు. దీని కాపీలను అన్ని విశ్వవిద్యాలయాలకూ పంపడం బాగుంటుందని సూచించారు. ఈ ఆవిష్కరణ సభకు డా॥ మిరియాల రామకృష్ణ అధ్యక్షత వహించారు. అధ్యాపకులూ విద్యార్థులూ హాజరయ్యారు. కన్వీనర్లు ప్రతాపకుమార్, శాస్త్రి, చంద్రశేఖర్, సుధాకర్, ప్రసాద్ కృతజ్ఞతలు తెలిపారు.

★ స మా లో చ న ★

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక *

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు : విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి

Retired Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry.

1. భారతాంధ్రీకరణము - కవిత్వయ అనువాద విధానము

—శ్రీ మంతెన సూర్యనారాయణరాజు, ఎం. ఏ., బి. ఓ. ఎల్..

సన్నయ :-

మనకవిత్వయమువారు వ్యాసముని ప్రణీత మగు మహాభారతమును చక్కగా భావించిన వారు. భజించినవారు. ఆకళించుకున్నవారు. అనువదించినవారు. అందు మహానుభావుడగు నన్నయ మహాభారత ప్రతిష్ఠకేగాడు. అది నుండి బహుధాసంస్కృత ప్రభావితమైతదను వాద ప్రాయముగ వెలసిన ఆంధ్ర వాఙ్మయ మున ఒక ఆదర్శప్రాయమైన అనువాద పద్ధతిని మార్గదర్శకుడు. బహుళాంధ్రోక్తిమయ ప్రపంచవిరించునుడు నన్నయభట్టారకుడు.

అయితే వ్యాసభగవానునకును-నన్నపార్వ నకును నడుమ దేశకాల భేదము చాలగలదు. అందుచే ఆమూలానువాదములు రెండింటిను ప్రతిఫలించిన ఆనాటి ఆచార వ్యవహారము లందు కొంత భేదము కన్పట్టును. అంతేగాదు వారిద్దరు నడిమికాలమున కా వ్యత్యక్తను గూర్చిన సిద్ధాంత రాద్ధాంతములందును ఏర్పడిన పరిణామము అనువాదము ప్రతీయమాన మగును. వ్యాసునిరచనలో ఒక ఐతిహాసిక మగు భావన, పౌరాణికదృష్టి, భారతీయ ధర్మనిష్ఠ సృష్టముగ భాసించు చుండును.

సాధారణముగ అనువాద పద్ధతులు మూడు. 1. కథానువాదము 2. భావానువాదము 3. పదానువాదము.

కథనుమాత్రము రిక్తిబెడకుండ అనువదించుట - అనగా పాత్రలను, సన్నివేశములను చక్కగా నడుపుట. మూలమునందు ధర్మోపదేశము ప్రధానము. కథాకథన మానుషంగికము, అనువాదమున కథనునడుపుటయే ప్రధానము. ధర్మోపదేశము అనుషంగికము. 2. భావమును ఉన్నదున్నటుల అనువదించుట, 3. పదములున్నవి ఉన్నటుల అనువదించుట.

కథానువాదము :-

‘జనసుత....’ ఈ పద్యం ప్రకారం రాజరాజనరేంద్రుడు మహాభారతమునందు బర్హము, నిరూపితము అయిన అర్థమును అనగాకథను ధర్మబోధను తెనుఁగున పిఠిదీకరింపుమని కోరినట్లు తోచుచున్నది. అంతేగాని మక్కికి మక్కిగా అనువదించుమని ఆదేశించినట్లుగా కానరాదు. నన్నయ్యచెక్క ప్రకారం అదిపర్వమునందు శ్లోకములసంఖ్య (వ్యాసభారతంలోని) 9984. కాని నన్నయ

గారి అనువాదమున అదిపర్వముననే 2019 పద్యములు గలవు. పైచూపునకు అనువాదమున మూలము నుమారు నాల్గింటిమూడు పాళ్ళు తగ్గినటుల కన్పించును. కాని నీసాదులైన తెలుగు పద్యములందు మూలము నందలి అనుష్టుప్పులు మూడు, నాలుగు ఇమిడి పోవును. పరిశీలించగ నన్నయగారి అనువాదమున మూలము అరమరికగా సగము సంతేపింపబడినటుల తోచును.

మూలసంక్షేపము :-

మూలము నందలి వర్ణనలు, సంభాషణలు, ప్రశ్నోత్తరములు మున్నగునవి మోతాదు పొందిన సందర్భములలో అనువాదమున సంక్షేపించబడినవి. ఉదా:- ఉదంకోపాఖ్యానమున కొంత ప్రమధ్వరకథలో గాంధర్వరాజు, దేవదూతల ప్రసంగము. అట్లే పౌషర్లో పాఖ్యానమున విస్తృతముగా నున్న ఇంద్రస్తుతి, గజ కచ్ఛపముల యుద్ధవర్ణన, కవదేవయానుల సంభాషణలు, క్రోధవిషయమున శుక్రదేవయానుల నడుమ నడచిన ప్రసంగము, యయాతితో అష్టకల ప్రసంగము. దుష్యంతుని రాజ్యపాలన ప్రళంప, మేనకా

విశ్వామిత్రుల వర్ణనము. శంతనవ్రజస్తి, తిర్పరిపాలనా పరిణమము మొదలగు సంపర్కములు ప్రధాన కథలో ప్రత్యక్ష సంబంధము గలవి గాకపోవుటచే ప్రధానకథారక్తిపై లగ్నమనస్కుడైన నన్నయ వానిని సంగ్రహించి నటులలోచింపను. దీర్ఘతముని శావనృత్తాంతము మూలమున దీర్ఘముగను అనభ్యుత్సంగారముతోడ నుండగ దానిని నన్నయ టెచిలీ సహితముగ సంగ్రహించెను. ఉపకిథలలోని, అనావశ్యకములైన వివరములను ఇట్లే నన్నయ సంక్షిప్త పరచుచుండును. అంతే కాదు ప్రధాన కథ యందును ఈ సంక్షేపితములను గవించెను. మూలమున కంటె ఊర్వాసామంత్ర వృత్తాంతమును దెలుపుట ద్వివాదము దీర్ఘముగా పరికము అనువాదమున రెండవ పర్యాయము సంక్షిప్తము.

అరణ్యపర్వమున శత్రువులు అక్షంతావ్యులనియు, దైవ పారుషము లనుసరించి ద్రౌపది గావించినట్టియు, భీముడు క్షత్రియ ధర్మమును గురించి గావించినట్టియు దీర్ఘ పద్యములు సంగ్రహించబడినవి. ఛాముడు ధర్మరాజునకు చతుర్విధ తీర్థాదులను నాలుగు అర్యాయములలో వర్ణించి యుండగ నన్నయ పద్యములలో క్లుప్తపరిచెను. ఇట్లు నన్నయ సంక్షేపించిన వానితో ముఖ్యములైనవి.

పుర, నది, యుద్ధ, రాజ, గుణ, పాలన ప్రశంసలును తత్త్వ ధర్మపునరుత్థులును వ్యక్తి వస్తు నామ పట్టికలును ఇందెక్కువ ఉపకిథలకు సంబంధించినవే: జరాత్కరు వృత్తాంతము, పరీక్షితు వృత్తాంతము. మూలమున రెండేసిసార్లు చెప్పబడినవి. అనువాదమున ఒకే మారు చెప్పబడినవి. కొన్ని కొన్ని వృత్తాంతములకు ముందు మూలన కథా సంగ్రహము లుండుటకద్దు. అట్లు ముందుగా కథ చెప్పుట పాఠకరక్తికి అవకర్షకమగునని ఎంచి నన్నయ ఆట్టి పూరణోక్త కథా సంగ్రహములను, విడచివేయుటయో లేక అత్యల్పముగ సూచించుటయో జేయును. ఉదా:-

యయాతి చరిత్ర, ఋష్యశృంగుని వృత్తాంతము.

మూలత్యాగము :-

ప్రధానకథలో అంతగా సంబంధము లేని వనియో అనాచిత్య మయములైన వనియో, తత్త్వ విషయపు మోశాదులెక్కువైనయో నన్నయ పూర్తిగా కొన్నిభాగములనే విడిచి వేసెను. ఉదా:- భౌమ్యశిష్యుల వృత్తాంతము. దృష్వంతకృత మేనకా విశ్వామిత్రుల చూషణము. పాండవులదని కడుగునపుడు దుర్యోధన దుశ్శాపనుల బాల్మీచిత చేష్టలు మొదలైనవి.

అమూలకత :-

1. ఉదంకికృత నాగస్తుతిలో మూలమున లేని అనంత వాసుకుల ప్రశంస నన్నయ తానె చేర్చినాడు. వాని ప్రసిద్ధులైన నాగరాజులు. వానిలేనిది ఆ స్తోత్రము అసంపూర్ణము. అందును నాగరాజులందు అతిముఖ్యులైన అనంత వాసుకుల ప్రశంసతో ఆ స్తోత్రమును ప్రారంభించుట మరియు టెచిత్వ శోభితము.

2. శర్మిష్ఠా దేవయానుల వివాహవర్ణనము. అనిలునకు చూతరోడి టెపమ్యము. తరిశనయ నాజ్ఞదళములుచెల్లుట.

3. ధర్మరాజు మొదట మూర్ఖాభిషిక్తుడైన సందర్భము వర్ణించుట. మొదట పురవర్ణన, నన్నయ ఏ సందర్భమందు యేతీరుగ జేసెనో అట్లు జేయుటకు అతని తరువాత వారుపూనుకొనరి. అందుచే నీతడు వారి కందరకును మార్గదర్శకుడయ్యెను. విశ్వకర్మ నిర్మితమైన పురము అంతేగాక ధర్మరాజు పట్టాభిషిక్తుడైన రాజధాని, అటువంటి పురమును వర్ణించుట టెచిత్వము. దీని ద్వారా నన్నయ అర్వాచీనులకు మార్గ దర్శకు డయ్యెను.

4. పాండురాజు మరణమునకు ముందున్న వసంత వర్ణనము అమూలకము.

“కమ్మనిలతాంతులకు మొ నసివచ్చు”

“చందన తమాల తరులందు”

వసంత వర్ణన :-

వసంత విజృంభణము సర్వభూత సమ్మోహనముగ నున్నది. అందుచే పాండురాజు నకు తనకున్న శాపము సంగతి గుర్తుండినను అతడా. సన్నివేశమందు సమ్మోహతుడయ్యెను. “ఇట్లు సర్వభూత సమ్మోహనంబైన వసంత సమయంబునం బాండురాజు”

5. కుంతి కర్ణుని నీటి యందు విడుచునపుడు కరుణరసము చక్కగా పోషింపబడినది. ఈ రెండు పాత్రలు భారత కథయందు విశిష్టమైనవి. అందుచే ఆ పాత్రల ప్రాముఖ్యమును దెల్పుచు ఆ మార్కెత్తి చిత్రకోథను చిత్రిగి వర్ణించెను. కరుణరస వర్ణనము చేయుట యందు టెచిత్వము గలదు. ఇచట రసగ్రంథ విస్తారణ కవకాశ ముండుటచే నన్నయ అద్దాని నుపయోగించు కొనెను.

6. “ఉచితర హర్యమాలికల గొప్పగిరి ప్రజమున్నురంబు” జరాసంధుని రాజధాని యగు గిరిప్రజపుర వర్ణన సభావిర్వముతోనిది అమూలకము.

7. అరణ్యపర్వమున లబ్ధిపాశుపతుడైన అర్జునుడు శివుని స్తుతించిన సందర్భము నందలి దండకము అమూలకము. గొప్పదైన పాశుపతాస్త్రము శివుడు స్వయముగా అర్జునున కిచ్చినపుడా (వివచ్చు) శివుని స్తుతించుట అందును స్తోత్ర సందర్భమున మిక్కిలి ప్రాముఖ్యము వహించు దండకము చదువుట నన్నయగారి యుక్తమగు కల్పన.

8. దమయంతీ విరహవర్ణనము చాలవరకు అమూలకము. అర్వాచీన ప్రబంధ కవులకు ఇది కొంత మార్గదర్శకము. విరహ వర్ణన సందర్భమునందే శృంగార రసమునకు స్ఫూర్తి గల్గును.

9. అరణ్య పర్వమున నన్నయ చేసినవర్ణనము నందలి కొన్ని భాగములు, శరత్కాల వర్ణనమందలి పెక్కుభావములు నన్నయ స్వక సోల కల్పితములు.

మూల ప్రపంచీ కరణము :-

1. శకుంతలోపాఖ్యానమున మేనక వాయు నహాయమై వచ్చినదనియు ఆగారికి ఆమె వస్త్రము తొలగగా "అనిర్దళ్యవయోరూప" "వివృత" ను విశ్వామిత్రుడు చూచెననియు మాత్రమే గలదు మూలమున. కాని నన్నయ "చల్లని దక్షిణానిల", మూలమునందును గలిపినట్లు చెప్పబడెను గాని అనువాదము చల్లని, సుగంధముతో గూడినగాలి వీచినదని చెప్పబడినది.

మూలమున వివృతమైన మేనకను విశ్వామిత్రుడు చూచినట్లున్నది కాని నన్నయ 'అలసత యొప్పు ....' అను పద్యమున నామెపై పలువ మాత్రమే యెడలె నని చెప్పి అది యెడలుటచే దృశ్యములగు నవయవముల వర్ణించెను. విశ్వామిత్రుడు వివృతమైన మేనకను జూచెననుట కంటె నిట్లు వర్ణించుట యెంతయును చిత్రముగ నున్నది. శృంగార రసగ్రంధిని పొదిగి ఆ భావమును ప్రపంచించెను. విశ్వామిత్రునికి ఉద్దీప్తిగల్గుటకు కారణమైన సన్నివేశమగుటచే ఆ ప్రపంచీ కరణము బాగుగనున్నట్లే యున్నది. గాని ఆ విషయమును జెప్పినది శకుంతలఅందును దుష్యంతునితో నగుటచే నా రెండవ విషయంబున 'వల్లకుచంబులు....' ఇత్యాది ప్రసక్తి అనుచితిము.

2. అర్జునుని తీర్థమాత్ర సందర్శమున నన్నయ భీమేశ్వర శ్రీ పర్వత ప్రసక్తిని వేంగీదేశవర్ణనమును ఆంధ్రాభిమానముతో చెప్పినట్లు తోచును.

3. రాజసూయ సందర్శమున శ్రీకృష్ణుని ప్రసక్తి 'రోదనీసుహరంబు,' ... 'అదిజాడైన బ్రహ్మయుహృదయంబున కాస్తదమైనవాడు' - ఇత్యాది పద్యములందు ప్రపంచీ కరింపబడినవి.

4. మూలమున రాజసూయము సందర్శముననున్నట్టి 'రోషాత్ ప్రచలితం సాగర సంకాశనృపతి సాగరం' అను ముదిమక్కు-

లను గ్రహించి 'రయవిచలతురంగ ...' ఇత్యాది పద్యమున ఆ భావమును ఆలంకారికముగ నన్నయ ప్రవహించెను. (వ్యాఖ్యాను ప్రాయమైన అనువాదము) మూలమున సాగరము - అనువాదమున 'వాహని' ఉపయోగింపబడినది. దీనికి నేన, ప్రవాహము యని రెండర్థములుగలవు. తరంగములను తురతంగములు, మదించిన ఏనుగులే మొసఁగు, భటులే చేపలు రోషమును మారుతముచేకలఁచబడినది. అందువలన ఇది పరిపూర్ణరూపకము శ్లేషసాధింపబడినది. నది అంగములు నేనయొక్క అంగములతో బోల్పబడినవి.

5. మూలమున శకుంత పంచక కథా సందర్భమున పరిశురామునిగూర్చి 'శత్రుభాతాం వరఃజమనామరచోదితః' అని యున్న మాటలను గ్రహించి 'తేతా ద్వాపర సంది' - ఇత్యాది పదములందు ఆలంకారిక రీతిలో ప్రపంచించెను. (శబ్దహిత) శ్రవణము చేతనే పాతకునకు అందలి భావము స్ఫురించునటుల చేయు రచనారీతిని విశిష్ట పదరచన యందురు. పాతకునకు అశబ్దములయొక్క అర్థము దెలియ నవసరములేదు. శబ్దముల కూర్పుచేతనే భావము స్ఫురించుచున్నది. రస సందర్భమును స్ఫురింపజేయు రచనారీతి)

6. 'జనమేజయః పారిక్షితః' అని మూలమున నున్న పొడి మాటలను (భారత కథను మొదటి విన్నవాడు జనమే జయుడు) 'ప్రతి హత శత్రు విక్రమడు' ఇత్యాది గరుడుని గూర్చి - ప|| ఆతతపక్షమారుతరయ ప్రతి కంపిత ఘోరితా వలవ్రాత మహార్ణవుండు' అనువాదమున నన్నయలైలి ఇది. మూలంలో వ్యాసభారతంలో శ్లోకంయిది. 'అగ్నిరాశిలిప్తా ద్వాసనోనమిద్భాతి భాయంకరంః ప్రవృద్ధః సహసా వక్ష మహాకామోన భోగతః'

(అగ్నిరాశిపరె ప్రకాశించువాడును ప్రసిద్ధుడు భయంకరుడు. మహాకాయుడు. పక్షి, ఆకాశమునందున్న వాడు) (రెండవ ఇంద్రుని పంజరం గరుత్మంతుని పాత్ర ప్రవేశ సందర్భమున)

మున) అను నీ శ్లోకమును ఇత్యాదిగ ఆ యా ప్రాత ప్రాముఖ్యమునకు దగినట్లుగ వారిని కథారంగమున ప్రవేశపెట్టినపుడు నన్నయ గారు వారప్రసక్తినికాదు ప్రశస్తిని ప్రపంచించెను.

అన్యథా కల్పనము :-

1. మూలమున మయుడు నభను నిర్మించిన చోటు నందిగముగ నున్నది. అనువాదమున చిందు సరము కడనే యని స్పష్టముగా నున్నది.

2. మూలమున మహాష్మతీపురమున అగ్ని పారాదీకుడై నలులగలడు. అందులకు కారణము తెలుపబడలేదు. అనువాదమున 'జాతపేదుండువిప్రుండయివే. దాద్యయశంఖ నేయుచు మహాష్మతీపురంబున నుండి ప్రమాద వశంబునం పారదారికుండయ్యె' - అని కారణ సూచన గలదు.

3. మూలమున ధర్మరాజును జూదమునకు శకుని ఆహ్వానించినట్లు గలదు. ఇదియే యుచితము.

4. మూలమున హైహయఁడు జమదగ్ని అశ్రమమునుండి గోవత్సమును మాత్రమే గొనిపోయెనని గలదు. అనువాదమున "జమదగ్ని హోమధేనువును దరుణవత్సముతో గట్టుకొనిపోయెన"ని గలదు. అవనిట ధేనువు లేనిదే వత్సముతో ప్రయోజనములేదు. కావున చూర్మే సమంజసము.

5. మూలమున వినతయే ముందుగా 'పన్నీదము సజము' అని కర్తృవను అడిగినట్లుగలదు. వినతశీలమున కిది విరుద్ధము. అందుచే అనువాదమున కర్తృవయే ముందడిగినట్లు చెప్పెను.

6. అర్జునునకు చీకటిలో అన్నముపెట్టవలదిని ద్రోణుడనినటుల మూలమున గలదు. అట్లు జరిగినచో ఆంధ్రకారమున గూడ గురి కుదరగలదు. కాని శిష్యవత్సయడగు ద్రోణుడు అట్లునుట ఆతనిశీలమునకు కళంకము. నాపా

దిండునని నన్నయ ఆ మాట అన్వయముగా చూర్చినాడు.

7. కుమారాశ్ర విద్యా వ్రదర్శన సందర్భమున కిద్దరిని భీముడు అక్షేపించు సమయమున దుర్యోధనుడా భీమునకు సమాధానము చెప్పుచు 'వృకోదర' అని సంబోధించినట్లు గలదు. అనువాదమున 'అనిలజ' అని సంబుద్ధి అనగా 'గాలి కొడుకా' యని అర్థము. భీముని పుట్టుపూర్వోత్తరముల నెత్తి వట్టి యొక నక్కము చేసినట్లున్నది. ఈ మార్పు సమంజసము.

మూలాను సరణము :-

నన్నయగారు మూలమును యథాతథముగా అనువదించిన పట్టులు పెక్కులు గలవు.

1. మూలము :-

'జాతయో యస్సనైవవ్యః
విషమాః కులపొంసనాః
సతీవేత్సు సుఖం లోకేగ్రా మేద్రుమ
ఇవై కజః'

అనువాదము :-

కులపొంసనులయి యహిరంబులు
సేయుచు నుండు చుట్టములఁ దొందకేయి
ములనుండువాడ పుణ్యుడు వెలయగ
గ్రామధితైక వృక్షయ పోలెన్
(ఆది పర్వం 8 ఆ-181 పద్యం)

**2. 'అగ్నిహోత్ర పలాహదా దత్త దుర్తి
ఫలం దనమ్,
రతిపుత్ర పలావరాః శీల వృత్త ఫలం
ప్రతాపమ్.'**

అనువాదము :-

ఆ॥ 'దారసంగ్రహంబు వరణి శరతపుత్ర
ఫలము
శీల వృత్త ఫలము శ్రుతము
దత్తదుర్తి ఫలము దనము వేదములగ్ని
హోత్ర ఫలము లన్నియు నొగినొలుంగ'
(సభాపర్వం - 1 ఆ. 51 పద్యం)

3. మూలము :-

'అల్పోడి హరిత్యంతం
వర్తమాన పరాక్రమః, వర్మికేమూల
జల ఇవ
గ్రసవే వృక్షమంతాకాత్'
(సభా - (2) - 144)

అనువాదము :-

'అల్పదయ్యమనుజుడతి పరాక్రమమున
పేరి ధీరతరంబునెరు స్రచున్నవాడమూని
మొదలివర్మికము మూని తెందుచున్నట్లు
గదగి
చెఱచు పగఱ'

4. మూలము :-

'కృతమే వన కర్తవ్యః
తస్మిన్ కాలేయగోత్రమ్'

అనువాదము :-

'కృతమకాని కర్తవ్యంబు గత యుగంబు
నందులేదు'
(అరణ్యపర్వం - 3 ఆ - 338 పద్యం)

5. మూలము :-

'అకామఫలసంయోత్సాపువంతి పరాం
గతిం.'

అనువాదము :-

'అకామ ఫలసంయోగంబున బుణ్యలో
కంబులు వడయుదుట'

పైన పేర్కొన్న ఆ యా సందర్భము
లందు భావానువాదము. పదానువాదమునుగాన
నగును. ఇటు నన్నయగారి అనువాదము
అందగించినది.

మూలప్రాశస్త్యము :-

మూలమే కొన్ని పట్టులు నన్నయగారి అను
వాదము కంటె బాధిత్య శోభితమై యున్నది.

1. మూలమున ఉదంకుని కదకు ప్రాతి
పదికగా తద్గురు పైన లేదుని కథ గలదు. అను
వాదమున అది లేక ఉదంకుని కథ యొక్క

యెత్తుబడి హఠాత్తుగను, అసంబద్ధముగను
నున్నది.

2. అనువాదమున ఉదంకునకు పౌష్య
డిచ్చిన కాపమునకు వరిష్కార సూచనలేదు.
మూలముననున్నది.

3. మూలమున సౌతికృత భృగువంశ
కీర్తనమునకు నిమిత్తనము సూచింపబడినది.
అనువాదమున ఆ సూచనలేదు. ఇటు మూల
సందర్భములే తర్క సహకరములుగానున్నవి.
యయాతి చరిత్ర, త్రిదశులు, దివౌకన,
అమరులు - అనువాదము. శకుంతలోపాఖ్యా
నమందలివి గూడ వ్రాయవలెను. 1. విత్త
దుహితృ శబ్దప్రయోగము 2. శకుంతలను
దుష్కంతుడు ప్రలోభపెట్టుట.

ఇతరానుసరణము :-

భారవి - కిరాతార్జునీయము, కాళిదాసు -
అభిజ్ఞాన శాకుంతలము, మాముని - శిశుపాల
వధ, హర్షని-నైషధము. ఈ కావ్యములలోని
కథలన్నియు నన్నయ రచించిన భారత భాగ
మందలివే. ఆ కవులందరును నన్నయకు
పూర్వులు, అతి ప్రసిద్ధులు. నన్నయ ఆమహా
కవులరచనలను అక్కడ క్కడ పలుకరించినట్లు
అగవడును. అట్లే తన్నడ కవి పంపని భార
తమును గూడ ఆయన కొన్ని పట్టులకే ఇంత
సన్నిహితముగనే అనుసరించినట్లు దోచును.
పంపదెట్లును నన్నయ కించుక పూర్వుడు.
నన్నయ వేంగీమండల వాస్తవ్యుడు. ఈ
నాటికంటె ఆనాడు కర్ణాటాంధ్రముల సాన్ని
హిత్యమును ఎక్కువయును అగుటచే అప్ప
టికే సుప్రసిద్ధమైన మహాకవి భారతమును
అతడు బయకరించుటలో వింత లేదు.

ఈ విధముగ ఆంధ్రమునకు మార్గకవిత
యందును అనువాద పద్ధతి యందును మార్గ
దర్శకుడైన నన్నయ ఆ మహాకవుల మార్గము
ననుసరించుటయే కాక వ్యాసముని ప్రణేత
వరమార్థమును చక్కగా రిలించినవాడై ఆమ

(తరువాయి 5వ పేజీలో)

• • • • •

సీ. ప్రథమ స్వాతంత్ర్య సంగ్రామంబులో

బలి

దానమిచ్చిన వారి త్యాగఫలము
పందొమ్మిదవ యిరువదవ శతాబ్దాల
భరత రత్నాల సేవాఫలంబు
రవి అస్తమింపని రాజ్యేకు నెదిరించి
మనీయైన నీరుల కృషిఫలంబు
సర్వస్వ మఱి ప్రవాసంబే శరణ్యమై
తనరారు నీరుల త్యాగఫలము

లే. పేద వారల కడగండ్ర పీచమణప
కంకణము కట్టుకొన్నట్టి గాఢదేవు
తపముల ఫలంబు భరతస్వాతంత్ర్య
రథము

సారథివి దానికైతి వచ్చుచుగ నీవు
జవహరూ! విశ్వవిఖ్యాత! కాంతిమూత!

ఉ. అందము చిందురూపు,

పరమోద్భుతమై కనుపట్టుచూపు, పూ
ర్ణేందుని రూపుచూపు ముఖహేల,
హృదంబుజ తాప మాఘ మా
రంద మృదూక్తి, ఎవ్వరిని లక్ష్యము

సేయని రాజులంబు నీ
యం దుదయంబునందు, మదియందున
నిల్తువు నీవు నెహ్రూజీ

సీ. భారత దేశపు ప్రథమ ప్రధానివై
దేశ సమైక్యతకొనీర్చిదిద్ది
పలుప్రణాళికల నేర్పరచుట మూలాన
దేశపుకొగితి దిద్ది తీర్చి
సామ్యవాద సమాజ స్థాపనదిక్కుగా
భారీ పరిశ్రమల్ పాడుకొల్పి
అల అలీన విధాన మను విదేశాంగ ప
ద్ధతి దూపుదాల్చి బాధ్యతవహించి

లే. కాంతి సాభాగ్యములు ప్రపంచంబు
నందు
నెలకొలుప నంతులేని పనిన్ భరించి
భరత దేశంబులో ప్రజాస్వామ్య
పథము

నిరపడగ నెంతయో కృషి చేసినావు
జవహరూ! విశ్వవిఖ్యాత! కాంతిమూత!

ప్రాచీన సాహిత్యామృతం - 5

3. కథకుడుగా నన్నయభట్టు

—డాక్టర్ మిరియాల రామకృష్ణ

నన్నయను మనం అతికవి అంటామే
గానీ ఆయన మన అతికథకుడు కూడాను.
అదిపర్వంగా ఆయన రాసిన 'యయాతి
చరిత్రం' ఒక మంచికథ అయితే మంచి
కథ అంటే ఏమిటి? వింటూ ఉంటే
మనకు ఆసక్తి కలిగించేదే మంచికథ.
విసుగుకలిగిస్తే అది మంచి కథ కాదు.
నన్నయ మోటల్లో చెప్పాలంటే మంచి
కథ 'ప్రసన్నకథ' అవుతుంది.

యయాతి¹ దేవయానిని పెళ్ళాడాడు.
కానీ మామగారిల్ల కాపం పొందాడు.
ఇలా ఎందుకు జరిగిందంటే అదే కథ.

దేవయాని శుక్రుడి కూతురు. మొదట
ఆమె కచుడ్ని ప్రేమించింది. కానీ
కచుడు ఆమెను తిరస్కరించాడు. ఇది
వేరే కథ²

దేవయాని కుక్కడి కూతురు. శుక్రుడు
వృషపర్వుడి గురువు. వృషపర్వుడికొక
కూతురు ఉంది. ఆమె పేరు శక్తిష్ట. శక్తిష్ట,
దేవయాని స్నేహంగా ఉంటారు. కిక్కి
ద్దరూ వనవిహారానికి వెడతారోకనాడు.
అక్కడ ఒక సరోవరంలో స్నానానికి
దిగారు - కట్టుకున్న దస్తులు విప్పేసి
తీరంలో ఉంచుకుని. కాని గాలికవి ఆన్ని

సీ. తెల్లబుద్ధుడు వస్తుదీధితుల్ నీడగు
చిత్తనైకల్యమున్ చెప్పించుడు
ఎట్టుగులాచిపూ వెదనున్న కరుణార
గుం బంతటిని ప్రదర్శనము సేయు
రచనా చమత్కృతి రామశేషకమయి
సత్య మన్వేషింప సాగుచుండు
పరమోత్తమంబౌ నుపన్యాస భోరణి
వికృతా నూత్రంబు నావహించు

ఆ. పక్షపాతిదృష్టి పరమతా సహనంబు
మంగుకైన చూడ మెందుకూడ
స్వేచ్ఛవాది యన్న చెప్పకొకలెనిన్నె
భారతీయ వృద్ధయ చోర! ధీర!

క. మంచిగ్రహించి చెడుగును
కొంచక యెదిరించు దొడ్డగొనముల
గనివై

మించి వెలింగితివైనను
వంచించెను 'చీనివాడు' 'భాయీ'
అనుచున్

ఆ. ప్రక్క బల్లె మగుచు 'పాత'
కుట్రలు వన్న
తోడుపడెను 'చీని' వాడు కూడ
స్నేహహస్త మందజేయ వద్దనుచును
హృదయశల్య మగుచు
నెదను గలచె

ఆ. పండబారినట్టి నిండు జీవిత మేడు
పదుల మీద నైదుబ్రతికేనావు
నీవు అకలిచి నిండెను నూరేండ్లు
ఇరువదైదు ఏడు లేగపోయి.

క. నీ యాశయ సాఫల్యము
ద్యేయముగ పురోగమించు
హృదయము గలగల
జేయుత! మాకు రమేకుడు
ప్రియతమా విశ్వకాంతిచేతులుగాతిన
(అకాశవాణి సౌజన్యముతో.

—.....—

జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

కళాగ్రామము పోతాయి. స్నానం పూర్తికాగానే ఒకరిచీర లొకరు కట్టుకుంటారు దేవయాని శర్మిషామూడా తొందర వల్ల, శర్మిష సరిపెట్టుకుందికానీ, దేవయాని సరిపెట్టుకొదు. 'నేను శుక్రదేవతామర్మి. నీ మైలబట్ట నేనెందుకు కట్టుకుంటాను?' అని చెప్పానుంది దేవయాని! 4

దానితో శర్మిషకు కోపంవచ్చి, దేవయానిని ఒక నూతిలోకి తోసేస్తుంది. శర్మిష తనదారిని తానుపోతు. 5

ఆ తరువాత యయాతి ఆ వనంలోకే వేటకువచ్చి నీళ్ళు త్రాగడానికి ఆ నూతి దగ్గరకే వచ్చి దేవయానిని చూశాడు. 6 ఆశ్చర్యపడ్డాడు. ఎందుకలా జరిగిందో చెప్పమన్నాడు. కానీ ఆమె జరిగిన విషయం మాత్రం చెప్పదు. శుక్రదేవత గొప్పవాడో చెప్పి, తానాతని కూతురినని చెప్పి తనపేరు చెప్పకుని ప్రమాదవశం వల్ల నూతిలోపడ్డానని తననిపైకి లాగమనీ కోరుకుంటుంది. 7 ఇక్కడ కథ చెబుతున్నతీరు మనకి ఆశ్చర్యంకలిగిస్తుంది. ఈ పాత్ర ఇలా ఎందుకుందీ అని ప్రశ్నించుకుంటాం మనం.

సరే, యయాతి ఆమె మాటలు నమ్మి పైకిలాగుతాడు తనచేతినామె కందించి,

ఇక్కడ నన్నయ కథకుడుగా మనముందు కనిపిస్తూ ఆ సన్నివేశాన్ని వర్ణిస్తాడు. ఆ పద్యం పసుందయింది. యయాతి దేవయాని నెలా పైకి లాగాడన్నదే అందులోని వివరణ. కథమందుకీ సాగడంలో ఈ పద్యానికెంతో ప్రామాణ్యం ఉంది. ఆ పద్యం ఇది.

చం॥ జలధివిలోతనీచి విశసక్త కాంచి
సుమంచితావనీ శతవహాక్షిమంబయిన
దక్షిణహస్తమునన్

తరున్నమద్ గళదురు ఘృవారికణ
కమ్రకరాబ్జము పట్టి,

నూతిలో వెలువడ

కోమలిక తిగిచె

విక్రమకీర్తి యయాతి ప్రీతితోన్.

యయాతి వడిచేయి నామెకందించాడు. అప్పటికే ఆమె చేయి చెమటతో తడిసి పోయింది. ఆమె అందుకున్నచేయి భూమి నంతటిసీ పాలిస్తూ ఉన్నదికానీ సామాన్యమయిందికాదు. ఈవర్ణనవల్ల మనకు తెలిసేదేమిటంటే వారి వివాహం. కానీ వివాహమింకా జరగలేదు. ముందు జరగబోతూ ఉంది. అదెలా జరిగిందో చెప్పాలంటే కథ ములుపు తిరగాలి.

దేవయాని ఇంటికి వెళ్ళకు శర్మిష మీదున్న కోటవల్ల. దేవయానికొక చెలికత్తె ఉంటుంది. ఆమెపేరు ఘూర్ణిక. ఆమె చేత కబురంపుటుంది తండ్రికి దేవయాని తనకోపాన్ని. శుక్రడు వెటనే అడవికివచ్చి ఆమె నోదారుస్తాడు? 8 అయినా శర్మిష ఉన్న పట్నంలో తన దుగు పెట్టనంటుంది దేవయాని. 9 ఇదంతా శర్మిష తండ్రికి తెలుస్తుంది. అతడక్కడికి వచ్చి ఊమాపణ కోరుకుంటాడు. అంతేకాకుండా 'మీదేవయానికేం కావాలంటే దాన్ని ఇస్తాను' అంటాడు లొంగి పోతూ శర్మిష తండ్రి.

దేవయాని పంతుం, పట్టుదల ఇక్కడ చిత్రంగా కనిపిస్తాయి మనకి. 'మీశర్మిష ఇంకా వెయ్యమంది కన్యలతో సహా నాకు దాసిగా ఉండిపోవాలి ఇదీ నా కోరిక' అంటుంది దేవయాని వ్యవవర్షడితో మొహమాటపడకుండా.

శర్మిష దేవయానికి సేవకురాలుగా మారిపోతుంది పాపం! చుట్టూ వెయ్యమంది కన్యకలు కూడా దేవయాని కనుసన్నల్లో ఉంటారు. దేవయానికి గొప్ప వైభవం పడుతుంది. తుళ్ళిపడినూ దేవయాని, వీళ్ళందరితోనూ ఒకమారు తన విహారానికి వెళుతుంది. అక్కడ శువ్రులు

కోసుకుంటూ సరదాగా గడుపుతారు వీళ్ళంతా.

ఈయువకుల శ్రుద్ధింతల్ని నన్నయగారు ఎంతోబాగా చెప్పారు. 10 వాళ్ళంతా రొమ్ములనిండా చందనం పూసుకున్నారు, తలల నిండా పూలు పెట్టుకున్నారు. తాంబూలాలు నములుతున్నారు. వాళ్ళ నిశ్వాసాలు సైతం పరిమళిస్తున్నాయి. ఈ గువాసనలన్నీ ఎంతదూరం వ్యాపించాయంటే, ఆ వనంలోనే వేటకొచ్చి నీళ్ళకోసం వెళుతుంటూఉన్నయయాతి వరకూ వ్యాపించాయి. అతడూరుకుంటాడా? వెంటనే ఆ పరిసుకాలెక్కడ నుంచి వస్తున్నాయో అక్కడికి వెళ్లాడు.

అక్కడ ఆ కన్యలంతా యయాతికి స్వాగతం చెప్పారు. అయితే, అందులో దేవయాని ఇదివరకే యయాతికి తెలుసు గదా! మరి అవిడ బ్రక్కనే ఉన్న అంత గత్తె ఎవరు? ఈ ప్రశ్నని యయాతి వేశాడు. దేవయాని చెప్పకతప్పులేదు. ఆమె తనకు దాసిగా ఉంటుందని చెబుతూ పరిచయంచేసి, ఊరుకోకుండా 'నన్ను నువ్వెరుగుదువుగదా, అప్పుడు నూతిలోంచి నన్ను పైకి లాగినపుడు నూరుకు సాక్షిగా నావడిచేతని పట్టుకుని పైకిలాగావుకదా', అంటూ 'అప్పుడే మరచిపోయావా?' అంటూ నర్మంగా పలికింది. 11

కథకుడైన నన్నయ ఈ సమతులనని చాలా భద్రంగా నడిపించాడు. ఎంత ఘోరిగా కవిత్వాన్ని వాడుకోవచ్చునో అంత నాణాకుగా ఈ సందర్భంలో ఆయన వాడుకున్నాడు.

'నీ 'దక్షిణపాణి'తో నా 'దక్షిణ కరం' పట్టుకుని 'పాణిగ్రహణం' చేశావు. విస్మరించావా?' అని దేవయాని తన మనస్సుని వెల్లడించిందిక్కడ. ఈ పాణి

గ్రహణశబ్దప్రయోగం కథకుడిగానన్నయ స్థాయిని బాగా పెంచింది.

తనని పెళ్ళాడి, నుఖాలు పొందమని దేవయాని సాహసంగానే చెప్పినట్లు కనిపించినా, అందులో వినయం ఒక క్రొత్త గర్వాతిశయం ఒక ప్రక్కా మెరిసేటట్లు నన్నయ ఇక్కడ కథని నడిపించాడు.

ఇక్కడ యయాతి! దేవయానికి వివాహధర్మాల గురించి కొంత సంభాషణ జరుగుతుంది. అది శ్రోతలను బాగా ఆకట్టుకుంటుంది. ఒక కథలో రెండు పాత్రలు మాటాడుకున్నప్పుడు ఇద్దరి అభిప్రాయాలు కూడా సమంజసంగానే ఉన్నట్లు మనకి కనిపించాలి. ఆ సంఘర్షణని నన్నయ బాగా చిత్రించాడు.¹²

బ్రాహ్మణయవతి! క్షత్రియ యవకుడి! వివాహం జరగడం మంచిదా కాదా అనేది ఇక్కడ ధర్మసందేహం. శుక్ర దీది ధర్మమే అని తీర్చునిస్తాడు. అంటే ఇది నన్నయగారికి కూడా ఇష్టమే అని తెలి పోయింది.

ఇక్కడ కథ చాలా చమత్కారంగా నడుస్తుంది. అది చదివిన వారికే తెలుస్తుంది. అయితే మనం ఒక సంగతి మాత్రం మరచిపోకూడదు. భారతం ఒక ఇతిహాసం (ఎపిక్) కనుక, దానికి కొన్ని సంప్రదాయాలుంటాయి కనుక, కొన్ని వాస్తవ దూరంగా కనిపిస్తాయి, వాటిని ఈనాటి కృష్టితో చూడకూడదు. అనాటి కథల తీరు అంటే!¹³

శుక్రదీ సందర్భంలో తన మనస్సులో ఒక సందేహం ఉన్నట్లుగా కనిపిస్తూ ఆ సందేహాన్ని పైకి చెప్పకుండా ఇంకొరకమైన సలహానిస్తాడు. అతని సందేహం ఏమిటంటే దేవయానికన్నా అందంగా ఉండే శర్మిష్ఠమీద యయాతి మనస్సు పడుతుండేమో ఎప్పుడైనా అని!

అది జరగకూడదు మరి. అందుకే శుక్రడు ప్రత్యేకంగా శర్మిష్ఠని చూపించి ఆమె గురించి పరిచయంచేసి, ఆమెతో 'శయనం' పనికిరాదని హెచ్చరిస్తాడు.¹⁴ కాని దీని ఫలితం కథలో చివరికి కాని తెలియదు మనకి.

శర్మిష్ఠ, దేవయానికి దూరంగా మనోమేడలో ఉంటూ ఉంటుంది. యయాతీ, దేవయానీ కాపురం చేస్తారు. వారికి ఇద్దరు కొడుకులు పుడతారు. ఇదంతా గమనిస్తూనే ఉంటుంది శర్మిష్ఠ. దేవయానిని తానొకనాడు నూతిలో తోయడం కల్గితే తనకు ఈగతి పట్టిందని ఆమెకి తెలుసు. కానీ దేవయాని అదృష్టమేమిటో ఆమెకు యయాతితో పెళ్లియింది. తను పెళ్ళికాదీండా మిగిలి పోవలసివచ్చింది. యావనం మాస్తే, శర్మిష్ఠను దహిస్తోంది. ఆమె మానసిక పరిస్థితిని వ్యాఖ్యానించడానికి కథకుడుగానన్నయ తీసుకున్న పద్ధతి బావుంది. శర్మిష్ఠ మనోవ్యధని ఆమె మాటల్లోనే మనకి వినిపించాడు నన్నయ. ఈ 'స్వగతం'లో శర్మిష్ఠకు యయాతి మీద మనసున్నట్లు మనకి తెలిసిపోతుంది.¹⁵

కథ ఇక్కడ చిన్నమలుపు తిరుగుతుంది. శర్మిష్ఠమేడ ఏ వనంలో ఉందో ఆ వనంలోనే యయాతి విహారం కోసం వస్తాడు. అక్కడ శర్మిష్ఠ అతనికి కనిపిస్తుంది. వారిద్దరికీ ప్రేమ అంకురిస్తుంది. శర్మిష్ఠ యయాతితో చాలా చమత్కారంగా మాటాడుతుంది ఇక్కడ. ఈ మాటల్లో ఆమె జాణతనం గోచరమవుతుంది మనకి.¹⁶ ఇంత నెరజాణగా శర్మిష్ఠను నన్నయ చిత్రించాడంటే ఆయన లోకజ్ఞత మన కర్థమవుతుంది.

యయాతి వెంటనే లోబడిపోడు శర్మిష్ఠకు. ఆమెతో 'శయనం' పనికిరాదని మామగారు చెప్పినమాట అతని

మనసులో మెదులుతుంది.¹⁷ తన సంతయాన్ని యయాతి శర్మిష్ఠకు చెబుతాడు. శర్మిష్ఠ అతడికి ఒకవిధంగా నచ్చజెప్పగలుగుతుంది. వివాహసమయంలో అబద్ధమాడినా తప్పులేదని చెబుతుంది, ఈ మాటలనామె చెబుతున్నపుడు కథ చదువుతున్నవారికందరి! శర్మిష్ఠమీద జాలికలుతుంది.¹⁸

శర్మిష్ఠకోరిక చెల్లిపోతుంది. ఒక కొడుకు కూడా పుడతాడు. ఆ పసివాణ్ణి దేవయాని చూస్తుంది. ఆశ్చర్యపడిపోతుంది. కానీ తన భర్త ననుమానించదు. కానీ మనకామె మీద అసహ్యం కలుగుతుందా అంటే కలగదు. దేవయాని కూడా శర్మిష్ఠ చెప్పిన కట్టుకథను నమ్మేస్తుంది.¹⁹

ఆ తరువాత శర్మిష్ఠకు మరో ఇద్దరు కొడుకులు పుడతారు. వాళ్ళు చాలా అందంగా మెరిసిపోతూ ఉంటారు, ఒకనాడు యయాతిదగ్గర కొస్తారు అపిల్లలు అడుకుంటూ. అప్పుడు దేవయాని వాళ్ళను చూసి ముచ్చటపడిపోతూ, అడుగుతుంది 'మీ అమ్మా నాన్నా ఎవ్వరు?' అంటూ. వాళ్ళు నిజం చెప్పేస్తారు. యయాతి మోహం చిన్నబోతుంది. దేవయానికి దుఃఖం ఆగదు. గబగబా తండ్రి వద్దకు పరుగులు తీస్తుంది. తన కన్నీళ్ళతో అరిచి కాళ్ళు కడిగింది దేవయాని అంటూ నన్నయ తన కథలో ఒక కరుణరస ఘట్టాన్ని సృష్టించాడు.²⁰

యయాతి ఈ సంఘటనకు చలించి పోతూ మామగారివద్దకు వెడతాడు. దేవయాని తన భర్తచేసిన అధర్మం గురించి తండ్రికి చెబుతుంది. శుక్రడికి కోపం వస్తుంది. శపిస్తాడు యయాతిని.

యయాతికి భయం వేస్తుంది. క్షమాపణ చెప్పకుంటాడు మామగారికి. మామగారి మాటలు మనకు ఆశ్చర్యం కలిగిస్తాయి. ఇలాంటిది సాధ్యమే అనిపిస్తుంది. అదే

మీటంటే యయాతికి మాసులితనం వస్తే, దాన్ని వదిలించుకుని, తిరిగి యావనం పొందడానికి మార్గం. ఆ మార్గం ఏమిటి?

యయాతి తన కొడుకుల్లో ఒకడి యావనాన్ని తాను తీసుకొని, తనమాసులి తనాన్ని అతనికివ్వాలి. కొన్నాళ్ళ తరువాత, తిరిగి తన మాసులితనాన్ని తీసుకోవచ్చు. దీనికి ఏ కొడుకయినా అంగీకరిస్తాడా?

శర్యుడు కొడుకుల్లో ఒకడంగీకరిస్తాడు. అతని పేరు పూరుడు. పూరుడి యావనాన్ని యయాతి అందుకుని, దేవయానితో గుఖాలన్నీ ఆనుభవిస్తాడు. ఇది పురాణకథ. ఒక చక్కనికల్పన. ఈ కల్పన ఈ కథకొక ఆశ్చర్యకరమైన ముగింపునిచ్చింది.

ఈ కథ ఇంకా పొడిగింపబడినప్పటికీ కథాంశం ఇంతటితో పూర్తి అయినట్లే. ఈ కథను చిత్రించడంలో నన్నయ 'ప్రసన్న కథాకలితార్థయుక్తి' అనే తన ప్రతిజ్ఞను నిర్వహించాడు. తన ప్రజ్ఞను బాగా ప్రకటించాడు. దీన్ని కవీంద్రులు మెచ్చుకోవడా ఎలా వుంటారు?

ఈ కథలో మనకు కళ్ళకు కట్టినట్లు కనిపించే పాత్రలు నాలుగు. అందులో రెండు పురుషపాత్రలు. రెండు స్త్రీ పాత్రలు. యయాతి, కుమ్రుడు ముఖ్యమైన పాత్రనిర్వర్తించారు. వృషపర్వుడి పాత్ర నామమాత్రం. దేవయాని, శర్యుడు ఒకరికొకరు తీసిపోని ప్రతిద్వంద్వ పాత్రలు. వీరి గుణాలు, చేష్టలు, మనల్ని ఆశ్చర్యంలో ముంచుతాయి. బాలపాత్ర అను కూడా నన్నయ శ్రద్ధగా తూపించాడు.

ఈ కథలో మనమంగుతున్న సందేశం ఏమిటంటే గర్వం, అహంభావం, కోపం ఎలాంటి పరిస్థితులను సృష్టించి జీవితం

మొందుకు నడువకుండా చేస్తాయో చెప్పడం. మరోచక్క కాదు పురుషార్థాన్ని దుర్వినియోగం చేస్తే ఏం జరుగుతుందో నూచించడం.

ఈ కథలో ప్రకృతి చిత్రణలు, వర్ణనలు కథకంతమాత్రం బరువుగా కనిపించవు సరిగదా, అవి లేకపోతే ఎలాంటి లోపం కలుగుతుందో స్ఫురింపజేస్తాయి.

అయితే, ఒక్కటే మనకు తూనాడు ఎదురయ్యే సమస్య. నన్నయభాష కొంచెం బరువైనది. ఛందోబద్ధమైనది. అయినా అది ఆ కాలం తాలూకా మహిమ. చదవగా చదవగా ఆ భావ మనకు వచ్చుతుంది.

వ్యాసుడు ఈ కథను ఎలా సంస్కృతంలో వ్రాశాడన్నదికాదు మనసమస్య. నన్నయ ఈ కథను ఇంత చక్కగా రచించాడు కదా అన్నదే మన సంతోషం. ఏమైనా నన్నయ మంచికథకుడు, మంచికవి, మంచిలోకజ్ఞుడు!!!

అధ్యయన సూచికలు

1. యయాతి తండ్రి నమాడు. తల్లి ప్రియంవద. చతురంబోధిపరీతభూతల యాన్ని పాలించి దేశేంద్రత్వాన్ని పొందిన మహారాజా నమాడు. ఇతని తర వార యయాతి రాజయ్యాడు. అదివర్సం తృతీయాశ్వాసం 93 పద్యం.

2. కథదేవయానుల కథకొసం ఈ పర్వంలోనే 100-188 పద్యగద్యాలు చూడాలి. ఈ కథకల్ల దేవయాని మనస్తత్వం కొంతవరకు మనకు తెలుస్తుంది. అది యయాతి జీవితానికి నేపథ్యంగా నిలుస్తుంది.

3. వృషపర్వుడు రాక్షసుల రాజా. అతడి గురువు కుమ్రుడు. మృతసంజీవని విద్యవ్యాసాచార్యుని రాక్షసుల్ని మర్చి బ్రతికిస్తూ ఉంటాడు.

4. దేవయాని చెప్పిన మాటల్ని నన్నయ ఇలారాకాడు. లోలో తరచరితుడైన కావ్యుని తమాజను చేసు. నీకు ఆరాధ్యుడు. భూసురకన్యని. నువ్వుకట్టాకున్న మైలను నేనెందుకు కడతాను? (186 పద్యం తాత్పర్యార్థం) ఇందులో దేవయాని అభివార్యం అహంకారం కనిపిస్తాయి.

5. శర్యుడు మాటలుకూడా బాగుండేవిక్కడ. నన్నయ ఇలారాకాడు: 'మో అయ్యవద్ద మీ అయ్య వనిచేస్తూ జీవిస్తూ ఉంటాడంటే మాఅయ్య గొప్పవాడు. కనుక నా బట్టలు నీకెందుకు వనికీరావు? (187 పద్యం) దీన్నిబట్టి దేవయాని శర్యుడేకూడా ఒకరికి తీసిపోని గర్వం మరొకరికన్నవారే అని తెలుస్తుంది.

6. ఇక్కడ నన్నయవర్ణన బావుంటుంది. 140 వ పద్యం. దేవయాని అనూతిలో ఒకతీగను వట్టుకుని ఉంది. ఆమె కన్నీరు రొమ్మును తడిపిచేస్తోంది. వరుణుడి మీద కోపించి, అతని భార్య నీళ్ళలోంచి భూమిమీదికి వస్తున్నదా అన్నట్లు దేవయాని అనిపిస్తోంది.

7. దేవయాని ఎంతసేపూ తనతండ్రి గొప్పతనాన్నే చాటుకుంటుంది. ఇదొక రకమైన స్త్రీతక్షణంగా మనకనిపిస్తుంది. ఆమె ఏమంటుందంటే 'దేవతల చెప్పలు తిన్న రాక్షసుల్ని తన విద్యవల్ల ఎవరైతే తిరిగి బ్రతికిస్తూఉంటారో ఆకుమ్రడిమామని చేసు.' ఇక్కడ కుమ్రుడి మామనింటే చాలుగానీ ఆమె ముఠమ్మలోని అహంభావాన్ని చెప్పుకోదానికి ఈ మాటలు మనకి సూచకరిస్తాయి. 142 పద్యం.

8. కుమ్రుడు దేవయానికి క్రోధం మంచిది కాదని చెబుతాడు. కోపంలేని వాడెంత గొప్పవాడో వివరిస్తాడు. కోపానికి కోపం చూపించడం, నిందిస్తే తిరిగి

నిందించడం ఎవరైతే చేస్తారో వాళ్ళ కసులు ధర్మమంటే ఏమిటో తెలియదంటాడు. 'శర్మిష్ఠ రాజాగారి కూతురు, చిన్న పిల్ల' అంటూ శర్మిష్ఠను సమర్థిస్తాడు. (146, 47, 48 పద్యాలు)

9. తండ్రిమాటలు వింటూనే, వాటిని వ్యతిరేకించడం దేవయాని తన ఆశేదనను తండ్రికి తెలుపుతుందిక్కడ. ఎంత ప్రేమ చూపిస్తున్నా, ఎదుటివారిని నిందించే మూర్ఖులదగ్గరగా ఉండటం చాల కష్టం' అంటూ తన నిశ్చయాన్ని తెలుపుతుంది. దేవయాని వ్యక్తిత్వానికిది మచ్చుకునక. (149 పద్యం)

10. నన్నయ కవితావైభవానికిది మచ్చుకునకలాంటి పద్యం. అంగనా జనుల యొత్తుంగ సంగతకు చతురమను చందన పంకాలూ ధమ్మిల్లభారావకలిత దివ్యా మోదనవపుష్పదామాలా ముఖసకర్పూర తాంబూలాది వాసనాసురభినిశ్చాపాలూ పరిధానచారుఢాపాలూ వీటనన్నింటినీ తీసుకుపోయి ఒకదూతలాగా గాలి పెల్లి యయాలినక్కడికి పిల్చుకువచ్చిందనడం భావనకు ప్రతిబింబం. (156 పద్యం) నన్నయ శృంగారవర్ణనల్లో ఏమితక్కువ వాడు కాదుమరి.

11. దేవయాని చొరక, మాటలాడే నేర్పు చూడాలంటే ఇక్కడ చూడు పద్యాలున్నాయి. 159, 160, 161 పద్యాలు.

12. ఇక్కడోక సాంఘిక సమస్య ప్రస్తావనకు వస్తుంది. బ్రాహ్మణులు రాజ కన్యల్ని పెళ్ళాడటం అప్పటికే ఆచారంగా ఉండే. కానీ రాజులు బ్రాహ్మణకన్యల్ని పెళ్ళాడటం లేదప్పటికీ. రాజ ధర్మాన్ని కాపాడాలి కానీ ధర్మాన్ని పాడుచేయకూడదు. పాడుచేస్తే లోక మంతా పాడవుతుంది - ఈ మాటల్ని యాయాతీచేత అనిపిస్తాడు నన్నయ.

4. ఆధునిక వచన కవిత్వం - పాఠకుల స్పందన

—శ్రీ పేరిచర్ల రామకృష్ణ

'సామాన్య ప్రజలకి అర్థమయ్యేలా వ్రాసే అది పాండిత్యం కాదు' - అప్పటి పండితుల వాదన.

'సామాన్య (?) పాఠకుడికి అర్థమయ్యేలా వ్రాస్తే అది కవిత్వం కాదు' ఇది ఇప్పటి తెలుగు కవుల అభిప్రాయం.

అందుకే అర్థంకాని పదజాలాన్ని సృష్టించి తెలుగు పదాల మధ్య అందంగా పేర్చి తెలుగు పాఠకుడి నెత్తిన రుద్దేస్తున్నారు. వాళ్ళ (కవుల) వీచ్చిగాని... కవితాన్ని ఎంతమంది పాఠకులు చదువుతున్నారు లేండి. ఈ విషయం ప్రతిఃపి

అర్థమలోకనం చేసుకోవలసి వుంది కాదంటారా! ?

ఒక కవిక పాఠకుడికి నచ్చిందంటే. అది అన్ని కోణాలనుంచి పరిశీలించినా బాగుండి ఉండాలి. ముఖ్యంగా సామాన్య (?) పాఠకుడికి సైతం అర్థమయ్యేదిగా ఉండాలి. 'అమ్మ', 'అత్తద సాయిబు' లాంటి కొన్ని కవికలు ప్రతి పాఠకుడికి అర్థమయ్యేదిలా వుంటాయి కాబట్టి వాటికి పాఠకులనుంచి స్పందన అభించినది. అలాంటి స్పందన ఎన్ని కవికలకు అభిస్తున్నది అన్నది తెలుసుకోవటం ముఖ్యం.

(162 వచనం) కుక్కడు ఒక కేర ఆలా చేయవచ్చునంటే నువ్వు నన్ను పెళ్ళాడతావా అని దేవయాని అడుగుతుంది. అంటే అనాడు కూడా 'జడ్డి మెంటు' ఉండన్నమాట.

13. కుక్కడు రావడం అంతా ఇతి హాస మర్యాదలో జరుగుతుంది. దేవయాని వాక్చాతుర్యం మరో మాట పెల్లడవుతుంది. అమె యాయాతీని మాటాడనివ్వదు. 'ఇదిగో ఈ రాజా ఇంతకు ముందే నా చెయ్యిపట్టుకోవడం ఫలానా సందర్భంలో జరిగింది. ఇంకొకరిని నేనెలా పెళ్ళాడతాను?' అంటుంది తండ్రితో దేవయాని. నువ్వంగీకరిస్తే పెళ్ళాడతాం అంటుంది. ఇది దేవయాని స్వతంత్రతలోచనా వివేచనా శక్తిని మనముందుంచే సంఘటన.

14. నిజానికిది చాలా మన్నితమైనవిషయం. ఇలాంటివి చెప్పడం అనాగరికంగా

ఉండవచ్చు. మరి నన్నయదీన్నెలా చెప్పించాడు కుక్కడిచేత? ఆ మాటలు యథాతథంగా చూద్దాం. 'ఇది వృష పర్వని కూతురు. దీనికిం బ్రయంబున నన్నపాన భూషణాచ్చాడన మాల్యాను లేపనాదుల సంతోషంబు సేయవది. కయనవిషయంబునఁ బరిహరించునది' (169 వచనంలో).

15. 170, 171, 172 పద్యాలు చూస్తే తెలుస్తుంది.

16. 174 పద్యం, 175 వచనం చూడాలి.

17. 176 పద్యం.

18. 178 పద్యం

19. 181 వచనం.

20. 186 పద్యం.

ప్రతివారం వివర చిన్ని, పెద్ద వత్రికల్లో గుమారు 60 కవితల వరకు ప్రచురింప బడుతున్నాయి. అందులో వివిధ సమస్యల్ని ఎన్నుకొని, వూర్తి సాహిత్య విలువలతో వెలువడే కవితలు కేవలం 5 నుంచి 10 కి మించవు. ఈ కొన్ని కవితల్లోకూడా అస్పష్టతను ఆశ్రయించే కవితలు కొన్ని అయితే, సంక్లిష్టతను పెంచేవి కొన్ని కవితలు. అలాగే అన్యభాషా పదాలు మేళవించి పండించే కవితలు కొన్ని. ఇక కొన్ని కవితలు ఉంటాయి. చదవటానికి చాలా బావుంటాయి. కాని కవిత వూర్తయ్యకా చూస్తే, ఆ కవిత దేని గురించి చెప్పబడిందో తెల్సుకోవటం కష్టం. ఇంకా కొందరు వచన కవిత్వంలోనే ఛందస్సుల్ని ఉపయోగించే వారున్నారు. ఏది ఏమైనా అబదు, పది కవితల్లో, ఏ ఒక్కటి పాఠకుణ్ణి గుండెప జేసినా, కవిత్వానికి సార్థకత లభించినట్లే!

సంక్లిష్టత ... అస్పష్టత ... అన్యభాషా పదాడంబరం లేకుండా ప్రతి పాఠకుడికి అర్థమయ్యే విధంగా ఎంతమంది తమ కవిత్వాన్ని అందివ్వగలుగుతున్నారు. ఆకారాణ, సి. నా. రె, ఆప్పర్, కొండే వూడి నిర్మల, ఘంటకాల నిర్మల, చీకొలు గుండరయ్య, త్రిపురనేని శ్రీనివాస్, అలిశెట్టి ప్రభాకర్, లాంటి ఏకొందరో, పాఠకులకు చాలా దగ్గరగా వెళ్ళగలుగుతున్నారు. ముఖ్యంగా ఎవరికోసం వ్రాస్తునారో, అదివాళ్ళకు అందించ గలిగే స్థాయికి 'ఎదిగారు'. వీరిలో చాలామంది వర్తమాన కవులే కావచ్చు కానీ, పాఠకుల దృష్టిలో ప్రవర్తమానులై వెలుగుతున్నారు అనటంలో సందేహం అక్కరలేదు.

కవిత్వ మంటే అదో జటిలమైన భాషగా పాఠకుడి మనస్సులో మొదటి

నుండీ మూడవడిపోయింది. సంక్లిష్టతకు అన్యభాషా పదాల్ని జోడించి, అస్పష్టతను ప్రేరేపిస్తే కవిత దెబ్బ తింటుంది. సాహిత్యంపరంగా విలువ పెరిగితే పెరగవచ్చు, కానీ, మనం వ్రాసేది పాఠకుడి కోసం, అది ప్రత్యేక గుర్తించుకోవలసిన విషయం.

'ఈనాడు దినపత్రిక,' స్వాతి సపరివార పత్రికలు మొదట్లో కవిత్వానికి వెలుగునిచ్చాయి. కానీ సర్వేలో కవిత్వానికి ఆదరణ లభించటం లేదని తేలిపోయింది. అందుకే ఈ రెండు పత్రికలు కవిత్వాన్ని వూర్తిగా విస్మరించాయి. విశేషం ఏమిటంటే, ఈ రెండు పత్రికల్ని పాఠకులు ఎక్కువగా చదవటం! కేవలం కవిత్వం వల్ల పత్రికలకు సర్క్యులేషన్ పెరగడమేది గమనించాలి. కవిత్వంవల్ల కూడా పత్రిక స్థాయి (పాఠకుల ఆదరణ) పెరిగేలా, కవులు, ముఖ్యంగా సంపాదకులు శ్రద్ధ తీసుకోవాలి, కవిత్వంవల్లే వాటి స్థాయి పెరగాలంటే, ఎట్టిపరిస్థితులలోనైనా పాఠకుడికి దగ్గరగా కవిత్వం వెళ్ళి తీరాలి.

'కవిత్వం ఎంత గొప్పగా వ్రాస్తున్నా మన్నాదికాదు. ఎంతమందికి అర్థమయ్యేలా వ్రాస్తున్నాం'- ఇదీ ముఖ్యం. ప్రతి కవి ఈనూత్తినీ అంగీకరిస్తే, తెలుగులో మంచి కవిత్వాన్ని చూడగలుగుతాం. అప్పుడే పాఠకుల నుంచి కవిత్వానికి ఆదరణ లభిస్తుంది. ఇప్పటి కవులలో సహించరాని ఒక చెడ్డ గుణంవుంది. ఎవరూ ఉపయోగించని పదాల్ని ఉపయోగించటం! ఈ గుణం తెలుగులోకి పరిమిత మయితే బావుండేది. ఇతర భాషా పదాల్ని నేరుగా తెలుగులోకి రవాణా చేసేస్తున్నారు. ఈ ప్రయత్నమే పాఠకులకు నచ్చనిది. ఇటువంటి కవిత్వం అర్థం కావటం లేదని వ్రాస్తే 'పాఠకులు మౌనంగా

ఎదగలేదు.' అంటున్నారు. అంటే, వీళ్ళు వ్రాసే కవిత్వం పాఠకులకోసం కాదన్నమాట. తమ కోసమే వ్రాసుకునే టప్పుడు. పత్రికకు పంపించటం ఎందుక? పాఠకులపై రుద్దడం ఎందుక? పోనీ, వాళ్ళు చెప్పినట్లుగానే పాఠకులు ఇంకా ఎదగాలి అనుకుందాం! ఎదిగేదాకా వాళ్ళే పాఠకుల స్థాయికి దిగిరావచ్చు కదా, పాఠకుల్ని వాళ్ళ స్థాయికి తీసుకు వెళ్ళవచ్చు కదా!

కొందరు కవులున్నారు, వారు పత్రికల దృష్టిలోనే మహాకవులు. పాఠకుల దృష్టిలోవారు కనిపించరు. యెండే మూరి వీరేంద్రనాథ్, మల్లాది వెంకట కృష్ణమూర్తి తెలిసినట్లుగా నగ్నమని, శిఖామణి, వేగుట మోహన్ ప్రసాద్లు తెలియటంలేదు. శ్రీశ్రీ, గురజాడలు ఎంత గొప్పకవులైనా, సాహిత్యంలో కొత్త సంస్కరణలు తీసుకు వచ్చినా, సామాన్య పాఠకులకు వారినిగురించి తెల్సింది చాలాతక్కువ. అశ్చర్యపో నక్కరలేదు, ఇది నిజంగానే నిజం.

ప్రాచీన యుగాన్ని మినహాయితే, కథకు, నవలకు ఉన్న ఆదరణ, అభిమానం కవిత్వానికి లభించటం కాదు. ఎందుచేత? ఈ ప్రశ్న ప్రతికవీ ఆత్మవిమర్శచేసుకుంటే సరియైన జవాబు తప్పని సరిగా లభిస్తుంది. కథ, నవల స్థాయినిమించి కవిత్వం ముందుకు రాకలదా అనేది అర్థంకాని ప్రశ్న! లేకపోతే ఈ సమస్య, స్థాయి అనేది సాహిత్యాన్నిబట్టి కాదు పాఠకుడి అభిరుచినిబట్టి నిర్ణయించాలి. నిజంగా ఆ స్థాయికి కవిత్వం ఎదగాలంటే, ఆకవి పాఠకుడికి దగ్గరగా వచ్చి తీరాలి.

పదాల్ని ఇష్టమొచ్చినట్లు పేర్చేసి, అక్షరాల్ని ముక్కులుచేసి, కవిత అల్లేటం సర్వసాధారణ మయిపోయింది. (తరువాతి 12వ పేజీలో)

5. "ఫిరదాసి" కావ్య వైశిష్ట్యం

—డా॥ గుమ్మా సాంబశివరావు, M.A., Ph.D.,

నవయుగ కవిచక్రవర్తి కవికోకిలగా ప్రసిద్ధిచెందిన గొట్టం జాషువా అద్భుత పోస్తానూరిని వెలువడిన అజురకావ్యం 'ఫిరదాసి'. కరుణ రసార్ద్రమై పాఠకులకు కన్నీరు తెప్పించగల మరపురాని మహాకావ్యం. ఖండకావ్యమైనా 'ఎన్నో కొండల్ని' గుండెల్లో కరిగింపచేసే కావ్యం. సహృదయుల మనసుల్లో నిలిచి పోవడానికి కావ్యతీ వృత్తం అతివిస్తృతమై ఉండవలసరంటే, ప్రతిభిలో రచిస్తే తరిధి చిన్నదైనా ఆ కావ్యం తది కాలాపాటు నిలిచి పోతుండనడంలో అతికష్టమైతే, దీనికి ప్రత్యక్షనిదర్శకం ఫిరదాసి.

అఖండిత కాలంలో సంప్రదాయచ్చుం దాన్ని స్వీకరించి రచనలుచేసి, సహృదయుల హృదయాలలో సుస్థిరస్థానం సరిపాదించుకొన్న అగ్రశ్రేణి కవింద్రుడు జాషువా. సమకాలిక సమాజస్థితిగతులకు ప్రతిస్పందించి సమాజంలో కనిపించిన పురితస్తువుపై కవిత్వమల్లిన సామాజిక కవి జాషువా. స్వారంత్రిత్యమ కాలాన శీతాజి, కాండికీబడు, అనంతరం చాపూజీ, స్వయంవరం మొదలైన కావ్యాలు రచించిన జాషువా సర్వమానవ సోదరభావం కలవాడై ప్రాంతిక కవియైన ఫిరదాసి జీవితాన్ని ఇతివృత్తంగా తీసుకొని అద్భుత రచనగావించాడు. 'కవిరచనానాతికమే కావ్య పరిశ్రమ' అన్నట్లు ఫిరదాసి ఇతివృత్తాన్ని గవనించి వస్తుడు జాషువా ఎంతిమహా తరంగాన ఈ కావ్యాన్ని తీర్చి దిద్దాడో వ్యక్తం కాక మానదు ఫిరదాసిలో చెప్పబడిన

కొన్నింటికానూ జాషువాలో కనిగొస్తాయనడం సహజమే.

ఒక కవితలో ఫిరదాసికథకు సంబంధించిన విషయాన్ని చదివి దానిచేత ప్రేరేపితుడై కొన్ని కల్పనలతో సత్యానికి భంగం కలగకుండా మనోహరమైన రీతిలో జాషువా ఫిరదాసి కావ్యాన్ని రచించాడు. గజనీమహమ్మదు పరిచయంతో కావ్యాన్ని ప్రారంభించాడు. 18 శార్లు విజయరంభలను వరించి హిందూ దేశ సర్వసంకదలకు హరించి గజనీకదలి పోయాడట మహమ్మదు. మహమ్మదు చేసిన దురాగతాన్ని చెబుతూ

'భారతక్షోడి గల్లుదేవస్థలములు
చెదరి గజనీపురాన మసీదులయ్యె
నిత్యమి మసీదు లేదాక మెర్తగలవో
కాలమెఱుంగును ధారుణీగర్భ
మెఱుగు' (1-4)

మతమాధ్యులు చేసే భూరకృత్యాల 'తేటగీతిలో తెల్లమారుతాయి. హిందూ దేవాలయాలు మసీదులుగా మారాయని, అమసీదులేయాపాన్ని ధరిస్తాయా నని కవి తల్కి, ఆ విషయం కాలపురుషునికి, భరతదేవతకు మౌనమే తెలుస్తుందని వ్యవహరించాడు.

ఎదురులేని బలంతో ఎవరేని భృతిని పొందిన మహమ్మదు తన విజయగాధలకు కావ్యరత్నం కల్పించాడను కొన్నాడు. తన వంశచరిత్రను కావ్యంగా రచింపచేసి తన యోగీతికల ఆమరత్వం చేకూర్చులను కొన్నాడు. అందుకే పారసీక కవి శ్రీమృడైన ఫిరదాసిని తన పేరొంకాని

పిలిపించాడు. గ్రంథాన్ని రచించవలసిందిగా కర్పూరతాంబూమిచ్చాడు. కవి బ్రహ్మసదృశుడని చెప్పి సృష్టి! ప్రతి సృష్టి రేయగలగేర్చు కవివన్నదని పలి

(11వ పేజీ తరువాయి)

కవిత్వం మంటే వదాల్చి పేర్చటమా? ఇలా ప్రాయటం వల్లే కవిత్వం పాఠకులకు దగ్గర అవుతుందా?

ఇతర భాషాపదాల్ని విస్మరించి, అస్పష్టతకు తావియవ్వడా, సంక్లిష్టమైన సమాధి చేసి వదాడంబరానికి తలెత్తకుండా వదాల్చి మౌనమే పేర్చకుండా, తెలుగులో, తెలుగు కవిత్వాన్ని ప్రతి పాఠకుడికి అర్థమయ్యేరీతిలో వ్రాస్తేనే, కవిత్వం మరో కాలాను కాలాపాటు నిలుస్తుంది. అదీ పాఠకుల దృష్టిలో కావండా మనస్సులో ముద్రింపబడితేనే! వేమన పద్యాలు శ్రీశ్రీ మహాప్రస్థానాలంటివి పాఠకుల దృష్టిలోనే కావండా, మనస్సులో కూడా ముద్రింపబడిపోయాయి.

నిజం చెప్పాలంటే కవికి పాఠకుడికి వారధి వారపత్రికలు మౌనమే! సంపాదకులు పాఠకుల స్థాయిలో కవిత్వాన్ని అందించాలి. (స్థాయి అంటే, తక్కువ, ఎక్కువ అనికాదు)

ఆంధ్రకోటి, ఆంధ్రప్రభలంటి పెద్ద పత్రికలు, ఎస్సీఆర్, లాంటి చిన్న పత్రికలు మంచి కవిత్వాన్ని అందించడానికి ప్రయత్నిస్తున్నట్లుగా కనబడుతోంది.

కవిత్వం పలుత్వం కొల్పోకుండా నిలిచడాంటే, పత్రికలు కూడా ప్రభావ స్వాత్ర వహించాలి.

తెలుగు కవిత్వానికి పాఠకుల ఆదరణ అభిస్తే మన తెలుగు సాహిత్యం మరి పుష్టిత సాధించినట్లే.

(* *)

కాదు. దాటిపోయిన కాలాన్ని కవి
మాత్రమే మరల పుట్టించగల డంటూ

‘క్షణముగడచిన దానివెన్నెక

మరల్చు

సాధ్యమే మానవున కిలా చక్రమందు?
దాటిపోయిన యుగములనాటి చరిత్ర
మరలఁబుట్టించ గవియ నుమర్తు డగును’
(1-14) అని పలికాడు.

అయితే కావ్యాన్ని రచించినందుకు
ఒక్కొక్క పద్యానికి ఒక్కొక్క బం
గారు రూక ఇస్తానని పలికాడు.

‘ఒక్కొక్క పద్యమునకు

ఒక్కొక్క బంగారురూక యొసగు

దను కవి

మక్కామసీదు తోడని

వక్కాణించెన్ మహాసభా

మధ్యమునన్

ఈ పద్యంలో రాజుచేసిన బాస
ఉన్నది. అది ముఖ్యమైన పద్యమిది.
పద్యానికొక్క బంగారు రూక ఇస్తానని
మాటమాత్రంగా ఆనలేదు రాజు.
మక్కామసీదు తోడని చెప్పాడు.
సామాన్యమైన మసీదుమీదకూడా కాదు.
తమకు అత్యంత పవిత్రమైన మక్కామసీదు
మీదే ప్రయాణం చేశాడు రాజు. అంతే
గాదు. ఆమాటలకూడా ‘మహాసభ’మధ్య
లో వక్కాణించాడు. రాజుమాటకు
సంతసించి ఫిరదాసి గ్రంథరచన కుపక్ర
మించాడు. అతని డెండ్లమును సోకని తల
పులుగాని. అతని కనునైగలకు అధీనము
గాని ఉపములుగాని, అతని కలానికి కలుకు
చూపని పదాలుగాని వాఙ్మయములో
మచ్చునకై నా రావు.

సర్కవిని గూర్చి జాషువా ఇక్కడ
ఒక పద్యం చెప్పాడు. అది ఈ కావ్యా
నికి నాందిగా భావించవచ్చు.

‘వసుధ కాసింపగల సార్వభౌము డగును
ధీరుడగు, భక్షకుండగు దీనుడగును

దుఃఖితుండగు నిత్యసంతోషియగును
సర్కవి ధరింపరాని వేషములుగలవె?’
(1-19)

ఇందులో కవి అనేక వేషాల్ని ధరిస్తా
డని చెప్పి మధ్యలో ‘దుఃఖితుండగు’
అనేపలుకుల్ని వాండు పరచాడు.
కావ్యాన్ని వ్రాయబోతున్న ‘ఫిరదాసి’
‘దుఃఖితుడు’ కాగలడనే ధ్వని ఈపద్యం
లో ప్రస్ఫుటమౌతున్నది. కావ్య కథా
విశేషాన్ని ఈచిన్ని పద్యంలో నూన్యం
చేసిన జాషువా ప్రతిభ ప్రకంసనీయం.

ఒక నాటిరాత్రి ఫిరదాసి కలలో ఒక
యౌవతి కనిపించి కులసత్తినై ‘కవితకు
చిరకాలము తల్లి నాతా’నని, చెప్పింది.
వెంటనే

‘తనువెల్లన్ బులకింపఁ జిత్తమున

నుత్సాహంబు రెట్టింప నం

గన కంగేలు గ్రహించి ప్రేమరస

దిగ్ధంబైన వాల్చూపునన్

గని, యాశ్లేష మొనర్చినన్ గజకు

బాణం బొందు డెంచాన గ్రు

చ్చిన యట్లయ్యె; నతండు త్రుళ్ళిపడి

లేచెం గంపి తాంగంబునన్’ (1-25)

అనివర్ణించాడు. ఇక్కడ కవితాసత్తిని
అశ్లేషించగా ‘కజకు బాణం బొందు
డెంచాన గ్రుచ్చినట్లయ్యె’ అనే పలు
కుల్ని బట్టి ఫిరదాసికి రాబోయే విపత్తును
కవి నూచించడం జరిగింది. కావ్యాన్ని
నడిపే తీరు భావిక ధార్మ నూచన రమణీ
యంగా ఉన్నాయి.

రెల్లవారి నతర్వాత తన భాగ్య వ్రాసిన
లేఖనందుకొన్నాడు. తమ మూడు సంవ
త్సరాల మాధులకొడుకు ఇక తమకులేడని
ఆలేఖా సారాంశం. మిక్కిలి బాధతో
తన స్వంత నగరమైన ‘తూసు’ నగరానికి
వెళ్ళిపోయాడు. రెండు సంవత్సరాల
తర్వాత కుమార్తె కలిగింది. ముప్పది
సంవత్సరాలు కష్టపడి ఆర్జవైవేల పద్యా

లతో గ్రంథాన్ని పూర్తిచేశాడు. తాను
సంవత్సరాల కొడుకును పోగొట్టుకోవ
డం, ముప్పది సంవత్సరాల గ్రంథానికి
ప్రతిఫలాన్ని పొందలేక పోవడాన్ని
నూచిస్తున్నది.

తాను రచించిన గ్రంథాన్ని రాజుకు
భవనంలో మూడునెలల పాటు అది
క్రాంతంగా వినిపించి ఫిరదాసి ఇంటికి
వెళ్ళిపోయాడు. రాజుమాత్రం మాటలేమీ
బంగారు నాణాలకు బదులు వెండినాణెలా
పంపించాడు. ఫిరదాసి గుండెలో కొండలా
కరిగిపోయాడు. కన్నీరుకడలిలామోకిం
చిపోవ మొలు కమ్మకొన్నాయి.
ఆకాశాధం కూలిపోయింది. ధనాన్ని
ధరణీసాధునికి పంపి ఆకృతిదాన్వితు
నిరాశయా అన్నట్లు నిందిస్తూ ఉత్తరాన్ని
పంపాడు. తనజీవితంలో విషాదమే
మిగిలిందని వ్రాశాడు. వయః పటచక్రం
తగ్గిపోయి వార్ధకభూత మావరించిందని
చెలిపాడు.

‘అల్లాతోడని పల్కినాపసిడి కావ్య

ద్రవ్యము నె్వండియో

జెల్లింపన్ దొరకొన్న టక్కరివి

నీచేఁ బూజితుండైనదో

నల్లాకన్నులమే? మహమ్మదునృపాలా?

సత్యవాక్యం రెల్ల

దుల్ల ఘోషఁడో వాఁడెపోనరుడు

ధన్యుండిద్ధరామండలేన్’ (1-31)

మహమ్మదుచేత పూజింపబడే అల్లాకు
కూడా సుఖం ఉండదని సత్యవాక్యాన్ని
ఉల్లంఘించని నరునిదే నిజమైన ప్రభు
కని వ్రాసిపంపాడు. తాను అంధకార
ములో మునిగిపోయానని, గుఖములో
ప్రాద్దుకుంకి పోయిందని తన కిరమానీ
ఎన్నోకీ ఆరని దుఃఖపుటగ్ని ఖండాలుగా
పోసుకొన్నానని విలపించాడు. అంధకార
వాదికి తన కవిత లభించినందుకు అత్యంత
విషాదాటలితుడయ్యాడు.

రాజులేఖను చదివి వినిపించుకొని
దెబ్బతిన్న కోడెపెద్ద పులిలాగా నేనా
పతిని చూసి ఫిరదాసిని పట్టి చంపుడని
అజ్ఞాపించాడు. ఇక్కడ ఫిరదాసి అనకుండా
రాజుచేతి 'ఫిరదాసిని బట్టి చంపుడని యా
జ్ఞాపించె' ననడంలో జాషువా సమయో
గ 'బ్రహ్మయోగాన్ని సృష్టించేస్తున్నది.
'ఫిరదాసి'ని అని ఒత్తిపలకడం వల్ల ఆకవిని
హింసించాలనే తపన రాజుకున్నట్లు
చక్కగా వ్యక్తం చేయబడింది. పండిత
బ్రువులు కొండెములు చెప్పారు. రాజు
క్రోధం పెట్టింపయింది. కొంతమంది ధర్మ
తత్పురులు రాజుకు వివాళికాలం సమీ
పించినదని భావించారు. కొంతమంది
'రాజు తలమీద కవి కప్పురంబు చల్లె
కుకవి తలమీద రాజు నిప్పుకలుచును' -
(1-59) అన్నారు.

ఫిరదాసి మీద ఆభిమానం ఉన్న
ఒక సహృదయుడు రాజుజ్ఞాన ఫిరదాసికి
తెలిపాడు. అరువదివేల దీనారాలు తనను
ఉద్ధరిస్తాయనుకొంటే అవి తన కుస్తుక
ను తీరించడానికి ఉద్యమించాడుని ఫిర
దాసి తలచాడు. నమాజుచేయడానికి
వచ్చిన భక్తుల శరీరాలు గనుప్పడిచే
విధంగా మసీదు గోడపై రెండుపద్యాల
నిలా వ్రాశాడు.

'కృతియుక బెబ్బలింబలె శరీరపటుత్వము
నాహరింప, శే

షితిమగు నస్థిభంజరమా జీవలవంబున
మాగులాడ గా

బ్రతికియు జచ్చియున్న మదివగ్గు
మహమ్మదుగారి ఖడ్గ దే

వరకు రుచించునా? పరిభవవ్యథ
'యింతటనంతరించునా? (1-62)

మాత్యమల కిక్కమైన సమద్రమునను
బెక్కుమాటులు మాన్కలు వేసినాడ
భాగ్యహీనుడ మాత్యమ్మ వడయనైతి
వనధిను మ్రొంగనోరు విచ్చినది తుదకు
(1-63)

- ఈ పద్యాలుచదివిన ఎవరికైనా
మేనుజలదరింపక మానదు. కృతి ఒక
దెబ్బలిలాగా తన శరీరపటుత్వాన్ని
వారించిన దనడం జాషువాకే చెల్లు
తుంది. 'ఖడ్గ దీవతి' అనడం అపూర్వమైన
భావన. పద్యానికంతటికీ మకుటమైన
'పరిభవవ్యథ యింతట అంతరించునా?
అనే పలుకులు ఫిరదాసి హృదయ విదా
రకమైన స్థితికి ప్రత్యక్షసాక్ష్యాలు. బం
గారు నాదేలను ఇస్తాడనే ఆశతో బం
గాన్ని మించిన పద్యాలను రచిస్తే బం
గారం లాంటి తన జీవితాన్నే నాశనం
చెయ్యడానికి పూనుకొన్నాడా మరిమి
గుర్మిస్తున్నాడు. తన వంశానికి మేలు చేసిన
ఫిరదాసికీ కీడు తలపెట్టిన కృతిఘ్నుడు
మహమ్మదు.

సహృదయుని మాటల నాలకించి
ఫిరదాసి తన భార్యను, కుమార్తెను
తీసుకొని, మహమ్మదు రాజ్యం వదిలి
పోయాడు. ప్రకృతిలోనికి అడుగుబెట్టిన
ఫిరదాసికి వాతావరణమంతా భయంక
రంగా గోచరించింది తన మీద రాజా
ధముడు పండ్లునూనెనట్లు గర్భిణీ మేఘాలు
కూడా ఉరుముతున్నాయని భావించాడు.
అయితే ఆ మేఘాలు కవి, కుటుంబాన్ని
కరుణించాయి. ఆ విషయాన్నే ఇలా
వర్ణించాడు.

'చిటి పాటి చినుకులు చింకరించెనుగాని
కుంభ వర్షంబు గురియలేదు,
ఉలుముల బలుమారు హంకరించెనుగాని
పిడుగు కైదువుల గుప్పింపలేదు;
కడలేని మెరపుతీరాలు పెంచుకొనుగాని
నేత్రావరోధంబు నెఱపలేదు;
చలిగాడ్చు మొలకల వెలువరించెనుగాని
కసరి యీదరగాలి విసరలేదు;

అతిరయంబున గగనంబు నాక్రమించి
బలిసి గద్దించి యటు నిటు బరువులెత్తి

తెలివిసెడి క్రమక్రమముగాఁడేలిపోయె
గవికుటుంబిని గరుడించి

కాలు మొయలు (2-4)

- మధుర శ్రీనాథ బిరుదాంకితుడైన
జాషువా 'సీసపద్యరచన శ్రీనాథుని
సీసాన్ని తలపింపజేస్తున్నది. ఏ భాగా
నికా భాగం విడిపోవడం, అంశ్య పాసల
ఊపుతో పద్యం మనోహరం గానడిచింది.
'పిడుగు కైదువులనడం' జాషువా భావు
కతకు నిదర్శనం. తమను కరుణించిన
భగవంతుని ప్రశంసించాడు ఫిరదాసి.
తన నెంచుకు భగవంతుడు సృష్టించాడో
తెలుసుకోలేకుండా ఉన్నానని భగవం
తునితో అన్నాడు.

'మున్నొక నాడు నాకనుల ముందొక

సుందరి గానవచ్చి య

త్యున్నత పర్వతాగ్రముననుండి

గుభాలుగఁ గూలఁ ద్రోసి పో
యెన్నను నాటి దృశ్య మిపుడే

సులతానుని గాథలోని ను
త్పన్నముఁ జేసి చూచితివి, దైవము !

నేటికి కన్ను విప్పితివే (2-17)

అని తనకు కలలో కనిపించిన సుందరి
ఆశ్లేషం కలకు బాణంలాగా గ్రుచ్చు
కొన్న విషయాన్ని తలచుకొని ఆబాధ
సుల్తాను కథలో నిజంచేసిన భగవంతుని
లీలకు ఆశ్చర్యాన్ని ప్రకటిస్తున్నాడు.
మబ్బుళయ్యలమీద బుడుతు చంద్రుడు
నిద్రపోతూ చెలువు నీటిలో ఉయ్యాల
లూగేటట్లు చేసి భగవంతుడు తనవంక
చూడడంలేదని ఫిరదాసి ఆశోపణ.

జాషువా కవిత్వంలోని అద్భుతమైన
భావుకతకు పై విషయాలు నిదర్శనం
చిన్ని పద్యమైన.

ఆగడపుమబ్బుళయ్యల సపరశిఖరి
బుడత చంద్రుడు నిద్దర వోవుచుండె

ఈ చెలువునీట నరని కయ్యెలుగట్టి
జోలవాడుచు నావంకఁ జూడవేమి ?

(2-24)

— ఆగడపు మబ్బుశయ్యలనడం అంత
కంటే మద్దుగా బుడుత చంద్రుడనడం
చెలువులోని చిన్ని చిన్ని అలల్ని
ఉయ్యాల నడం జాషువాకే చెల్లింది.
ఇది ఆపూర్వమైన భావన. సరికొత్త ఊహ.
ప్రతిభా సంపన్నుడైన జాషువా ఊహ
కాలితకు దర్పణ మీ పద్యం. అలాగే
భగవంతుని సృష్టి విచిత్రాన్ని తెలుపుతూ
ఫిరదౌసి పలికేనట్లు జాషువా ఇలా రచిం
చాడు.

‘సరదాగా భుజికి మీఱనెచ్చడో

తొనామకంబైన బొం
గరమున్ దిప్పితి వీ పరిధ్రమణ

వేగంబింతి చల్లారినన్
జరుగ నేర్చునెలోకవృత్తము మహేశా!

యప్పుడే దిక్కుగా
నోలగుం? బర్యవసాన మెట్లుగునా

యంచూహింతు నున్నది నై (2-25)

— జాషువా భావుకతకు జరుపతాక
పై పద్యం. భూమి సరంతిరిం తిరుగుతుం
డనే సత్యం అందరికీ తెలిసిందే. గుం
డ్రంగా ఉన్న భూమిని పొంగరంగా
భావించడంలానే జాషువా ప్రత్యేకత
ప్రస్ఫుటమౌతున్నది. భుజికి మీఱగా
సరదాగా భూమి అనే బొంగరాన్ని
తిప్పాడట-అయితే దాని వేగము తగ్గితే,
అంటే దాని చలన మోగిపోతే లోక
వృత్తము సాగుతుందా? అని ప్రశ్నిం
చాడు. అగినప్పుడు ఏదో ఒక దిక్కుకు
ఒరిగిపోతుంది కాబట్టి పర్యవసాన మెలా
ఉంటుందోనని ఉన్నాడని ఊహిస్తానని
చెప్పాడు కాని అతడు ఉన్నాడని కాదు.
అన్యుతమైన భావుకుడు.

ఫిరదౌసి తనకంటుంబముతో ‘అదుగొక
అమడగా’ సాగివెళుతున్నాడు. ఒక

అరణ్యప్రాంతానికి చేరుకొన్నాడు. అంధ
కారం అలముకొన్నది. అంధకారాన్ని
స్వభావోక్తి, దూపకాలం కారాలలో
చిన్ని పద్యంలో చిత్రంగా వర్ణించాడు.

ఆ. వె. ప్రాద్దు గ్రుంక పెద్దపులి యేటి
కేతంచె

పంది కోట కత్తి పదును పెట్టి
ఆకసంబు భూమి యఖిల పదార్థము
అంధకార జలథి యంగణం.

(3-4)

— నూర్పు డస్తమించడం పెద్ద పులి
వీటిక రావడం స్వభావోక్తి - పందికోట
కత్తి పదును పెట్టడం చిక్కిని భావం.
సమస్త పదార్థాలు అంధకారమునే సము
ద్రంలో మునిగిపోవడం దూపకం. అలతి
అలతి వదాలతో మనోహరంగా సాగిన
దీ పద్యం.

అతిభయంకరంగా ఉన్న ఆ అరణ్యం
లో ‘ఎందుటాకు కూడా పాంథుల్ని
బెదరిస్తున్నదని వర్ణించాడు. భయంకర
మైన ఆ అరణ్యంలో వారికి ఒక బోయ
వాడు అండగా లభించాడు. అభయ
మిచ్చాడు. వింటినారిని మోగిస్తూ దట్ట
మైన అరణ్యంలో దారిచూపి ముందు
నడిచాడు. ఆ వనవిశేషాన్ని వివరించాడు.

‘నీ॥ ఈ గ్రచ్చపాదల యందే నిర్భయము
మీట

బెబ్బులుల్ పిల్లలఁ బెబ్బుమొడు
ఈ జలాశయములందే జంతులై వచ్చి

యెవలైన యేనుంగు లీతలాడు
ఈకొండ లోయలందే నిశీధమునందు

దయ్యలు గుంపులై తాండవించు
ఈ తాండ్రతోపు అందే జంతువులమ్రొంగి

కొండచిల్వలు మత్తుగొని పరుండు
తెరుకరులఁబట్టి కట్టి తిస్కరుల గుంపు

నిత్యమిచ్చోడఁ బగలె మనీలు సేయు
అనఘ చూపులకది యరణ్యంబుగాని

బ్రహ్మసృష్టిని వింతయాపదల పుట్ట’

(3-14)

— ఆపదల పుట్ట అయిన అరణ్యంలో
బోయవాని అండంతో ఏ భయము
లేకుండా ఫిరదౌసి కంటుంబం సంచ
రించింది. బోయవాడు అక్కడి విశేషాల
నన్నిటినీ వివరించాడు. ప్రాద్దేశికవరకూ
వాళ్ళతో ఉన్నాడు. అతని మాటల
మాధుర్యానికి, వివ్రమ విదేయత
పరోపకార పరాయణతకూ శరీరసౌందర్యా
నికి ఆశ్చర్యపడి, అతనిని కాగలించుకొని
కృతజ్ఞతలు చెప్పిబయలుదేరాడు. వారు
బయలుదేరినా బోయవాడు వాళ్ళను
కనచూపు మేగకూ చూస్తూనేఉన్నాడు.
ఫిరదౌసిన్ కథను తలచుకొన్న నిషాదుడు
విషాదముతో తన ఇంటికివెళ్ళాడు.

సుల్తాను సైన్యం ఫిరదౌసిని పట్టుకోవ
డానికి వ్యర్థప్రయత్నంచేసింది ఫిరదౌసికి
ఆశ్రయమిచ్చిన వారు తనకు శత్రువులని
ప్రకటించాడు మహమ్మదు. అయితే దేశ
దేశాల ప్రజలు సుల్తాను కృతముతా
బుగ్గినీ, ఖండించి, ఫిరదౌసి కష్టాలకు
సానుభూతి తెలిపారు. ఆ విషయాన్నే

‘షానామా యను గ్రంథరాజమున

కీక్మాథర్త తాథర్తయై

పూనెన్ కాశ్వతమైన కీ రిమకుటుంబున్

మాలి, నేతత్కృతి

గ్లానిన్ గుందు మహాకవిస్మదుసలిన్

ఖండింప నుంకించి స

మ్యానించెన్ భరి! దొడ్డవాడనుచు

సంభాషించె దిగ్దేశముల్’ (4-9)

— అని తెలిపాడు.

సుల్తాను సామంతులు, చొరవతో
లేఖలు వ్రాశారు. సుల్తాను వంశానికి
కాశ్వతకీర్తి సంతరింపజేసిన కవిని సన్మా
నించాలా? అనమానించాలా? అనిలేఖలు
వ్రాశారు. అంతేకాదు ఫిరదౌసి కిచ్చే
సామ్య ఒక లెక్కలోనిది కాదంటూ

‘మక్కాలోఁ బయిగుంబనుండగు

మహమ్మదుగారి గోరీపయిన్

బక్కాకీర్తుల వెల్లకసిన మహా

ధర్మగ్రామ్యుండవై
చిక్కంబట్టితిరేల? యొక్కకవి మీచే

గోరు ద్రవ్యంబు మీ
హుక్కాఖస్సుకు సాటిరాదుగద

రాజోత్తంస! యోజింపుమా' (4-12)

అని లేఖలువ్రాసాను. రాజుపశ్చాత్తాప
పడ్డాడు. కళాపోషణ గావించాడు.
ఒక నాడు మనీషుగోడపై ఉన్న ఫిరదాసి
పద్యాలను చూశాడు. పశ్చాత్తాపమై,
పరితాపచిత్తమై ఫిరదాసికి ఒంటెలపై
అరవైవేల బంగారు నాణేలని పంపిం
చాడు.

ఫిరదాసి ఆగోగ్యం క్షీణించింది.
భార్యసుతలు నిరంతరం పరిచర్యలు
చేస్తున్నా తనువుచాలించాడు. ఫిరదాసి
కళేబరం శృశానవాటికకు చేరుకొన్నది.
ఆసమయాన రాజు పంపిన అరవైవేల
బంగారు నాణేలు ఫిరదాసి ఇంటికిచేరు
కొన్నాయి. ఇది విచిత్రమైన స్థితి.
'సుకవి దేహంబు ప్రేతధూమికలభింప
అర్థమప్పుడె కూన్యగేహమును జేర
నిమిష భేదంబు నడుమ సంధింపబడిన
ఈ రహస్యంబు గనుగొన నెవరితరము'
(4-28)

-ఈరహస్యాని చెప్పడం ఎవరికీసాధ్యం
కాదు. తనతండ్రిని కష్టపెట్టిన ధనాన్ని
తాను స్వీకరించనని, స్వీకరిస్తే తన
తండ్రి ఆత్మకళాంతికలగదని ఫిరదాసి
కుమార్తె ఆ ధనాన్ని తిరస్కరించింది.
అయితే రాజు ఆ ధనంతో 'తూసు'
పట్టణములో ఫిరదాసిపేర 'సత్రకాల'
కట్టించాడు.

'దాని శైధిల్యములు నేడు గానబడును
పారసీకులు చూచి కన్నీరు విడుతు
రట! మహమ్మదు గారికి నపయశంబు
నిండు సత్కీర్తి కవికిని నిలిచిపోయె'

(4-37)

6. వెలుదండవారి "రాధికారాధన దర్శనం"

—శ్రీ వి. పద్మాలయ ఆచార్య

ఇది రాధాకృష్ణుల ప్రణయాన్ని ఇతి
వృత్తింగా తీసుకొని శ్రీ వెలుదండ సత్య
నారాయణగారు రచించిన రమణీయ
ఖండకావ్యం.

రాధ వృషభానునకు కళావతి యందు
పుట్టిన కూతురు. ఈమె కృష్ణునికి మేనత్త
వరుస. కృష్ణుడు గోల్కొకమున ఉన్న
ప్పుడు ఈమె రాసమునుండి పుట్టి కృష్ణుని
ప్రక్కనుండి ధావనము చేసిను. (పరి
గెత్తెను.) అందుకే ఈమెకు రాధ అని
పేరు వచ్చినది. కృష్ణుడు రాధను చూచి
మోహించెను. ఆమెకును కృష్ణుని యం
దనురాగ మేర్పడెను. అది ఆధికమై ఆమె
హృదయమున పూర్తిగా కృష్ణుడే నిండి
పోయెను. కనీసం తన శరీరం నుండి జనిం
చిన గోపికలతో ఆతడు కూడియుండినా
ఆమె సహింపలేక పోయెడిది. రాధ
కృష్ణుని యందు అంతటి గాఢానురాగ
మును నిలుపు కున్న తగుణి.

- ఈవిధంగా రాజుకు అపకీర్తి, కవి
రాజుకు కీర్తిమిగిలి పోయాయి.

ఇలాపరభాషాకవి, పరదేశకవి
అయిన ఫిరదాసి కథను కావ్యంగా
రచించి, అద్భుతమైన రీతిలో కథను
నడిపి, కరుణ రసమయంగా కావ్యాన్ని
రమణీయమైన రీతిలో రచించాడు
జాషువా. ఆధునికాంధ్ర సాహిత్యంలో
'ఫిరదాసి' కావ్యం ఆగ్రశ్రేణికి చెందిన
కావ్యసృష్టికావించిన జాషువా 'ప్రజల
నాలుకల మీద' విరంతరం జీవిస్తూనే
ఉండడం సమంజసం.

(***)

ఆమె అనురాగమును శ్రీ సత్యనారా
యణగారు సంకల్పం, సంబోధనం, సందే
శం, సాన్నిధ్యం, సౌభాగ్యం అనే ఐదు
ఖండికలలో చూపించినారు. ఈ శీర్షిక
లలో ఎందు చూసినా రాధకు తన
స్వామి యందుగల మహోన్నత ప్రేమయే
వ్యక్తమగును.

సంకల్ప మనే శీర్షికలో

'ఆమె తనువొక మృదువల్లి; అట్లుకొనియె
వారిను నెను కల్పవృక్షమున'

(సంక. 5 ప.)

రాధ కల్పవృక్షము నల్లుకు పోయిన
లతాంగి.

'నిరాశయే నశోభంతే కవితా జనిత'

లతా'

ఆశ్రయము లేక కవితగానీ, వనిత
గానీ, లతగానీ శోభ నీయదని అర్థం.
ఎంత అందమైన తీగ ఐనప్పటికీ ఏదైనా
ఒక చెట్టుకు అల్లుకు పోయినప్పుడే దానికి
ఆనందం. మామూలు చెట్టు నల్లుకున్న
తీగనే అంతగా మురిసిపోతే మరి కొరిన
కొర్రెలు తీర్చే కల్పవృక్షము నల్లుకు
పోయిన రాధ దెంతటి ఆనందం? అది
వర్ణనాతీతం. రాధ ఒక వనిత. అందు
లోనూ లతాంగి. మరి కల్పవృక్షమే
ఆమెకు ఆశ్రయ మిచ్చిందంటే అది ఆమె
అదృష్టంగాక మరెదీ కాదు.

రాధక

'నేను రాగము, చేతన నీవు దేవ'

(సంబో. 11 ప.)

అంటూ సంబోధించినది. ఏదైనా
రాగము విన్నప్పుడు ఎంతటి వానికైనా

చైతన్యము కలిగితిరుతుంది. రాగముచేత మనిషి చేతనత్వమును పొందుచున్నాడు. అంటే ఎక్కడైతే రాగముంటుందో అక్కడ తప్పనిసరిగా చేతన ఉంటుంది. రాగమున కంతటి శక్తి గలదు. రాగము నకు, చేతనకు అంతటి అవినాభావ సంబంధమున్న దన్నమాట.

ఇక్కడ రాధ తానే రాగ మట. కృష్ణుడు చేతన యట. కృష్ణునితో చైతన్యమును కలిగించగల శక్తి స్వరూపిణి తానట. తనప్రేమపై ఆమెకు అంతటి నమ్మకం.

సందేశం నందు శంపాతర, బోధిత్వం, తారకలు ఉద్దీప్తనలు కాగా రాధ విరహ తాపమును భరింపలేక 'వెన్న ముద్దల నెన్నింటినో తిన్న నాకన్నయ్యను వెన్న కన్న కమ్మని మనసున్న కన్నె యున్న దిచట రమ్మనమను' అంటూ కృష్ణుని కడకు మేఘ సందేశం పంపింది.

ఓ జలదా! సందేశం వినిపించి వెంటనే మరలిరాకు. కల్లబాల్లి కబుర్లు చెప్పడంలోవాడు దిట్ట.

'వత్తునని పల్క మరలకు వాడురాడు కల్లబాల్లి కబుర్లవి కలను గూడ నమ్మగను రాదు, కొనిపోదు రమ్మ టంచు

నిలిచిపో దిగి అచటె ఘనీభవించి' (సందే. 80 ప.)

'అతని వెంటనే ఉండి వెంట తోడ్పొని రా' అని చెప్పినది.

సందేశము విన్న చెలికాడు చేర వచ్చి నాడు. రాధ హృదయం ఉత్తుంగ తరంగము వలె నింగి కెగసింది. మోధవుడా హృదయాన్ని తన లోన నిలుపుకున్నాడు. అతని పొన్నిధ్యమున రాధ తనను తాను మరచిపోయింది. ఆమెకు లోకమంతా మోధవ మయినా.

7. మ దు ర భ క్తి

—శ్రీ నముద్రాల వెంకట రంగనాథస్వామి (స్వామిశ్రీ)

ఉ॥ కారద చంద్రికల్ దిశల చారు
తరంబుగ పయ్యపున్నమిన్
వారణరాజమానల నివారిత
మోహవిధూత చిత్తరై
కారణ జన్మరై సహజ కాకుక
మేర్పడ గానలోలరై
మారుని బోలు గుండరుని మాధవు
జేరి రాచలీలకై-1

అత్యంత గుండరమయిన తన ప్రియుని రూపము చూచుటకు ఆమెకు రెండు కనులు చాలలేదు. ఆ దివ్య మంగళ విగ్రహాన్ని చూచుటకు తేయకన్నులున్నా చాలలేమో.

అందుకే ఆమె

'ఒకే సారిన్ సమగ్రంబుగ వీక్షింపగ నశక్తి నెతి' (సౌభా. 9 ప.)

ఇంత సేపు నీకొరకు పరితపించిన నేను యెదుట నిలిచిన నీ దివ్య స్వరూపమును చూతమన్న కంటిపాపలను కప్పకున్న ఆనంద బాష్పముల చేత నిను సమగ్రముగా వీక్షింప జాలకున్నాను ఆ బాష్పములను తుడుచు కొని చూచే లోపల నీవు అదృశ్యమై పోతున్నావు. అంటూ రాధ తన ఆశేదనను తెలియపరచింది.

'ప్రేమ మీర సమర్పింప ప్రేమగాక ఏమి గల దాననోయి నాస్వామి నేను' (సౌ భా. 32 ప.)

ఈ పద్యమున 'ప్రపంచమున వెలకట్ట లేనిది ప్రేమమాత్రమే. అంతటి అమూల్య మయిన ప్రేమనే నీ కర్పించాను. ఇక నేను నాదంటూ ఏమీ లేని నిరుపేదను అంటూ తన అశక్తతను తెలుపు రాధకన్నీగ్ధ గురుమారముగ వాయిక.

సీ॥ కాస్తుభమణి దివ్యకాంతుల ప్రసరింప కన్నులార్పక జూచు కాంతయొకతె
బర్హచూడుని గాంచి భావజ వివళయై నిలువెల్ల కంపించు నెలత యొకతె
సువికాత నేత్రాల సాబగును వీక్షించి చెంత చేరగ జూచు చెలువ యొకతె
వేణుమాధవు గాన వీచిక లోదోగి తిన్నయర్వము జెందు తరుణియొకతె

'మేలి అంచాల నన్ని లోకాల నేరి దాచుకొనుటది నీదు స్వార్థమృగానె చక్కదనమది నీది నా లోక్కరితెక దక్కవలె నది నాకు తీర్థమృ కృష్ణ.' (సౌ భా. 13 ప.)

లోకమున ఉన్న అందైన అందాల నన్నింటినీ హస్తకొని గుండర స్వరూప మున ఉన్న కృష్ణుడు స్వార్థ పరుడట. అంతటి వన్నెకాడు తన లోక్కదానికీ దక్కవలెనట. అది మాత్రం స్వార్థం కాదట.

ఎంతటి విచిత్ర మన సత్త్వం. కృష్ణ ప్రేమలో ఆమె వివేచనను కోల్పోయింది. సర్వం కోల్పోవడమే గదా తరి పూర్ణమయిన ప్రేమకు నిదర్శనం.

'రాధ ఎడలోన వసియించు మోధవుండు రాధ కనులందు వెలుగొందు మోధవుండు రాధ ఎదురుగా నిలుచుండు మోధవుండు మోధవ మయ్యమ్మ నుమ రాధ మధుర చరిత.' (సాన్ని. 40 ప.)

ఇంతటి కమనీయ కవితా సౌరభాన్ని మనం కందించిన శ్రీ సత్యవారాయణ గారు అభినందనీయులు. ప్రారంభ దశ లోనే ఇంతటి మధురమైన కావ్యమును రచించిన వీరు భవిష్యత్తున మరెన్నో రస వత్తర కావ్యముల రచించురని ఆశిద్దాం.

...

ఇట్లు బిచ్చాల్పై యున్న ఇందు మాటు
మధురభక్తికి బొంగియు మనసులోన
ముందలింపగ మగువల మానవకుల
గోపరమణుడు బృలెను కూర్చుమీర! - 2

మ|| ఎక్ గ్రానన్ విన తప్పు నెంతురు గదా!
ఈరాత్రి ఇట్లొంటిగా
జీతరాండ్రయ్యను జంట్ లే
యిచటన్ జాప్యంబు సేయంగనా
కవమానంబుగ దాసదాచరణై
కాయంబు నిల్పంగ మా
నవులై జన్మకు వచ్చి నారలు
యివేనా మీకు కర్తవ్యముల్. - 8

కం|| అంతట గోపికలందరు
వింతగ గోపాలుజూచి వేదవబడుచున్
'సుంతయు నెరుగము నేమి'ని
'అంతట కారణమున' అనిరట
నారల్. - 4

కృ - నేనా కారణము? అదెట్లు?
ఉ|| గో - వేదము చిల్కినట్టి ఘనవిద్యుల
సారము తేలుగానమై
మోదముతోడ మా తనువు ముందుకు
దూరె నదేమిచిత్రమో
పాదములంతటన్ కదలె ప్రాణము
పోసుక వింతవింతగన్
నీతను తేలుగానమన నిశ్చల
తేజము నిండ దిక్కులన్. - 5

0—0

రచయితలకు మనవి:

రచనలు బ్రాత తప్పులు
లేకుండ, చదవడానికి
వీలుగా స్పష్టంగా
ఉండాల్సి.

గ్రీ మన మహర్షులు - ఆధునిక విజ్ఞానము

(పుస్తక సమీక్ష)

—శ్రీ కాకతవర్తి మాతృకందేయులు

'కాత్మకవింత పాతకతోత్ర'. అనుకనే
నవీనుల బావాన్ని విమర్శించే విధంగాను,
'గతకాలముమేలు వచ్చుకాలముకలపెన్'
అనే సనాతనులబావానికి. అనుగుణంగాను
వ్రాయబడిన గ్రంథం 'మనమహర్షులు-ఆధు
నిక విజ్ఞానం' అనేది.

'భారత భారతీ ప్రచురణ'. 1 గా వెలు
వడిన ఈ గ్రంథం శ్రీ పాలవంప తిరుమల
గుడిమెళ్ళ వేంకట రంగదామ్యుల వారిచే
రచింపబడింది. దీని ప్రథమ ప్రచురణ జన
వరి 90 కుక్షపుష్యంలో జరిగింది.

గ్రంథావలోకనం చేసే ముందు రచయిత
గూర్చి క్లుప్తంగా తెలిసికొంటాం. వందన
నామ సంవత్సర ఆషాఢ శుద్ధ విదియనాడు
(1952 సం||) 'లక్ష్మీవరసమాంబ సత్య
నారాయణదామ్యుల' వారి పుణ్యవశాన జనిం
చిన వీరు 'అండాద్దేవి'గారి చేయినందు
కున్నారు. సంస్కృతాంధ్రాలలో స్నాత -
కోత్తర పట్టాలను పొంది, సంస్కృతంలో
బి. ఓ. ఎల్. చేసి శిక్షాప్రి పట్టాన్నిపొంది
ప్రస్తుతం 'పాలకొండ' ప్రభుత్వ జూనియర్
కళాశాలలో ప్రథమశ్రేణి తెలుగు పండితు
నిగా పనిచేస్తున్నారు. సంస్కృతాంధ్రభాషల్లో
ఎన్నో కావ్యాలు, నాటికలు, హరికథలు,
వృత్తనాటికలు వీరు రచించారు. అనేక
దార్మిక సాహితీ సంస్థలతో వీరికి పరిచయం
ఉంది.

ఈ గ్రంథం దాక్టరు బిచ్చు శ్రీహరిగారికి
సాదర సమర్పణగా అంకిత మియ్యబడింది.
పాలకొండలోని 'వరస్పతి శిశుమందిర్' అనే
పాఠశాలకు కార్యదర్శిగా ఉన్న శ్రీ ఆదామ్యులు

గారు ఈ పాఠశాల ఆర్థికాభివృద్ధిని దృష్టిలో
ఉంచుకొని ఈ గ్రంథం సర్వహక్కులు ఈ
ఈ శిశుమందిర్ కే 'దారాదత్త'చేసి వరోక్షంగా
దీని అభివృద్ధికి తోడ్పడుతున్నారు.

ఇక గ్రంథావలోకనం చేద్దాం.

గతకాలాధిక మానవుని విజ్ఞానం వెర్రి
తల్లి వేసి మనమహర్షులు అందించిన సదా
చారణను నిరసిస్తున్నాడని దీనివల్ల తరతరాల
జాతి నిర్వీర్యం కాగలదని విజ్ఞానైక వారు
దీన్ని అధికట్టాలని ఆ ఉద్దేశ్యంతోనే తాను
ఈ గ్రంథం వ్రాస్తున్నాననీ రచయిత మనవి
చేసుకున్నారు. 'విష్ణుంక కన్నంత తెలియ
వచ్చినంత లేటవరుకు' అని పోతనగారన్నట్లు
తాను పెద్దల వలన సంప్రదాయవాదుల వలన
తెలుసుకున్న విషయాలను క్రోడీకరించి ఈ
గ్రంథం సంకలనం చేసానని రచయిత
అన్నారు.

రచయిత ప్రయత్నాన్ని ప్రశంసించూ శ్రీ
త్రిదిండి చిన్న శ్రీమన్నారాయణ శీయర్
స్వామి మంగళాశాసనం అందించగా శ్రీ చర్ల
గణపతిశాస్త్రిగారు అభీకృతించిందా. దా
ఆచార్య భావన్ గారు అభినందించగా దా
వేడిల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు 'కుళాం
సన' మందించారు.

ప్రశ్న - సమాధాన పూర్వకంగా ధర్మ
పందేహానివృత్తిచేస్తున్నట్లు సాగిన యీ తత్వ
నలో రచయిత నేటి విజ్ఞానశాస్త్రమంతా
ఏనాలో మన వేదాలలోనే విక్షిప్తమైఉంది అని
తెలియజేయడానికి 'దారి ప్రయత్నం' చేసాడు.
ఈ ప్రయత్నంలో వారెంతవరకు కృత
కృత్యులయ్యారనేది తెలుసుకోవాలంటే

జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

కష్టము ఈ గ్రంథం కొని చదవవలసివచ్చింది. ఈ గ్రంథంలోని విషయం మూడు గుర్తులుగా విభజింపబడింది. ప్రథమ గుర్తులో 17, రెండవ గుర్తులో 37, మూడవ గుర్తులో 20, మొత్తం 74 ప్రశ్నలు నమాకాణంలో నిండి ఉంది. ఏదో ఒక ప్రశ్నకోద్యేయంతో ఈ విషయ విభజన జరిగినట్లు తోచదు.

స్థానపులాక న్యాయంగా కొన్ని విషయాలను గూర్చి పరిశీలిద్దాం.

మొదటి గుర్తులో 'అణువు-విస్ఫోటనం' గురించి వివరిస్తూ డార్లన్ సిద్ధాంతం ప్రకారం అణువును విభజింప వీలులేదనుకున్నప్పటికీ తరువాత హిరోషిమా - నాగసాకి అణుబాంబు ప్రయోగం వీడవ అణువులు విభజింపబడతాయనేది నిర్ధారించబడింది. కాని ఏనాడో మన మహర్షులు వరమాత్మను గూర్చి పరిస్థితి అణోరణియాన్ మహతోమహియాన్ అని చెప్పారు. వరమాత్మ వరమాణువు కన్న సూక్ష్మమైనవాడని దీనిభావం. దీన్నిబట్టి చూస్తే వరమాణువును విచ్ఛేదన చేయ వచ్చునన్న విషయం మన మహర్షులేనాదో తెలియజేసారని రచయిత తెల్పుడు.

అలాగే పురాణంలో పెస్టుబ్యాటు బేబీలున్నారంటూ దీనికి దృష్టాంతంగా భారత కథలోని కుంభసంభవుని, గర్భ విచ్ఛిత్తి పొందిన గాంధారి పిండభాగాలు రక్షింపబడి కొరవులైన విషయాన్ని రచయిత చూపించారు.

పురుషులలో కొందరికి గర్భకోళం ఉంది అనుకుంటున్నప్పుడు వల్ల గర్భం ధరించే అవకాశం ఉందని నేటి శాస్త్రజ్ఞులు తెలియజేసే విషయాలు ఏనాడో మనపురాణంలో ముజువయ్యాయని మాంధాత మహారాజు పురుషునికి (తండ్రికి) పుట్టిన విషయమే దీనికి వృష్టికరమని తెలుపుతున్నారు రచయిత.

ఇదేవిధంగా శ్రీ పురుషుల లింగమాత్పడి పాద్యమన్న విషయం మనపురాణంలో

ఉన్నాయని వీరు కళాపూర్వోదయ ప్రబంధం గాదను కూడా దృష్టాంతంగా చూపారు. కాని ఇది పూర్తికల్పిత. కథ అన్నది పాఠకులు గుర్తుంచుకోవాలి.

ఇలాగే మృతదేహరక్షణ, ఆకాశగమనం, వీటిమీద నడక, విప్రుల మీద నడక, మృతులు జీవించడం, వరకాయ ప్రవేశం, వ్యేచ్ఛగా శరీరాకారపు పెంపు తగ్గింపులు, యౌవనదానం, ఆయుర్దానం, పాయససేవనం వల్ల పిల్లలు కలడం, బయోఎనర్జీ - బయోజెనటిక్స్ ద్వారా వైద్యం, గోమాత సంతానాన్ని యివ్వడం, అవుపేడ రేడియో అణుధార్మిక సంహరిణి ఇత్యాది విషయాలు విపులంగా మన పురాణంలో విక్షిప్తమై ఉన్నాయని ప్రథమ గుర్తులో వివరించారు. ఇందలి చాలా విషయాలు సమర్థనీయాలు. నేటి శాస్త్రజ్ఞులకుకూడా అంతుపట్టినవి.

'కుంభిపూజలు, రుద్రాక్షలు అనాగరికమా? అని ప్రశ్న వేసుకొని అవి ఏ మాత్రం అనాగరికం కావు శరీరాలోగ్య కాదు అని తెలియజేస్తున్నారు ఆచార్యులవారు ద్వితీయ గుర్తు ఆరంభిస్తూ.

ఇలాంటివే 'వేవచ్చెట్టు అనిరమ్మా? 'రావి చెట్టు వరమేశ్వరరూపమా? 'వేవరావి వివాహం ఏమిటి' 'కుంభకార్యంలో మామిడి తోరణాలెందుకు? 'గోళరంగా? గోరింటాకా? 'లిప్స్టిక్కి? తాంబూలమా? ' మొదలైనవి. ఇలాంటివిన్నీ ఆరోగ్య సూత్రాల ఆధారంగా కల్పన చేయబడినవనీ, ఆధునికులు చాచించే విధంగా మూఢవిమర్శలు, బాదస్త్రాలు కావనీ వివరిస్తారు.

'శలపైకిల ఎందుకుంచుకోవాలి? అనే ప్రశ్నకు సమాధానం చూడాలి. శరీరంలో శిల ఉంటే ముచ్చిలిగుంబు ప్రదేశం మున్నితమైనదని దాని రక్షణకు మాత్రం అక్కడ శిల ఒక్కటే ఉంది. మిగిలిన శిలకాణము దీనినీ నందువల్ల రోజూ శరస్సానం చేసి హాయి

పొందవచ్చని శలనొప్పి రాకుండా బాపాడు కోవచ్చని చెబుతారు.

అలాగే త్రికాల సంద్యావందనం చేతుడం ఆరోగ్యానికి మంచిదని అందులో వ్యాఘ్రమ సూత్రాలు ఇమిడి ఉన్నాయంటారు. పెద్దలకు వంగి నమస్కరించడం పెద్దలలో ఉండే ఒకరకమైన విద్యుత్తు వంటి శక్తిముందు మన అల్పశక్తి మరింత హీనపడకుండా ఉండేదుకేనని వారంటారు. వరిపేటకు ఆరోగ్య సూత్రమని కుంకుమ వజ్రము ఆరోగ్యవదాలని తెలియజేపుతున్నారు.

నాడుదే నటి ఆకాశవాణి అనీ, పెరినటి, పెరిపోను, పెరిగ్రావులు అనాటివారికి తెలుసనీ, పెరివిజన్ అనాటిదే ననీ రచయిత పేర్కొనడం తాను ప్రతిపాదించే విషయాన్ని అన్ని రకాలుగాను సమర్థించాలన్న ప్రయత్నంతో చెప్పినవిగా తోస్తాయి. కాని వారు చెప్పిన విధంగా ఉన్న దూర శ్రవణ దూర దర్శనులు పూర్వం ఏ కొద్దిమందికో అతీత శక్తులు గలవారికి సాధ్యమని అనుకున్నా నేటి సర్వసామాన్యమైన యంత్రాలతో సరి పోలగలవా అనేది ఆలోచించాల్సిన విషయం.

హైద్రోజను, ఆక్సిజనుల సంయోగమే వీరు అనే విషయం 'తైత్తిరీయోపనిషత్తులో 'అగ్నిః పూర్వరూపం ఆదిత్య ఉత్తర రూపం అనః సంది, వైద్యుతః సందానం' అన్న దానిలో తెలుపబడిందట. ఇక్కడ అగ్ని అనగా హైద్రోజను అనీ, ఆదిత్య అనగా ఆక్సిజను అనీ, అనః అనగా నీరనీ వివరించారు ఆచార్యవర్యులు.

రోబిట్ నిర్మాణం ఆధునికం కాదనీ, రోజురాజు తన గ్రంథంలో ఈ మర మునుపు ప్రస్తావన చేసారని రచయిత అంటాడు.

రాగి రోగనివారిణి, బంగారం కల్పనమో, చని, అంటూ తృతీయ గుర్తు ప్రారంభించారు. పుష్పకవిమానం కల్పితం కాదని ఒక ప్రత్యేకమైన సాగే గుణకల్గిన రత్నాని లాంటి పదార్థంతో అది రయారణు ఉండే

వచ్చుని వీరికావన. విమానం రైల్వే సౌకర్యాల కన్న ముందు మనవారే కని పెట్టారంటారు.

గణితశాస్త్రం పురాతనమైనదని, పైథాగరస్ సిద్ధాంతం ఏనాడో కల్పితం. కల్ప సూత్రంలో బోధాయన సూత్రంగా చెప్పబడిందని ఇదియజ్ఞ వేదిక నిర్మాణంలో ఉపయోగిస్తుందని, 'చక్రక్రౌంచ కులిక సరిలేకాని దృష్టాంతిదాగే' అన్న వాక్యంలో ఇది తెలుపబడిందని రచయిత అభిప్రాయపడ్డారు. గ్రహాల పరిభ్రమణం, కాంతి వేగం, సౌరశక్తి మొదలైన విషయాలు మన మహర్షులు ఏనాడో తెల్పారని రచయిత పేర్కొన్నారు. గ్రహణ ప్రభావం మానవులపై తప్పక ఉంటుందని వీరి వాదం.

ఏకాదశి రోజున, సూర్యుడు, చంద్రుడు భూమి త్రికోణాకారంలో ఉంటానని ఆ రోజున మానవులపై వారి ప్రభావం ఎక్కువగా ఉంటుందని అనాడు ఉపవాసం ఉన్నందువల్ల పూజలు ప్రతాపం చేసేవందువల్ల పరితం ఎక్కువని వీరి అభిప్రాయం. ఇలాగే ఎన్నో మనం తెలుసుకోవాల్సిన విషయాలు నేకరించి పొందు పరిచారు ఈ గ్రంథంలో.

ఇక ఉపవంహారం కొన్ని మంచి విషయాలతో వింపారు రచయిత. ఇలాంటి వివరాలను వెలికి తీసి రోజానికి అందించే ప్రయత్నంలో భాగంగా శ్రీ త్రిదండి చిన శ్రీమన్నారాయణ శీయర్ స్వామివారి ఆధ్వర్యంలో వేదవిశ్వవిద్యాలయం నడుపబడుతుందని విజయవాడ నమీవంలోని సీతానగరంలోగల యీ విశ్వవిద్యాలయంలో దాదాపు 12 సంవత్సరాలు అధ్యయనం చేసిన శ్రీ జి. మురళీకృష్ణమాచార్యులుగారు అధ్యయన వేదంలో ఎంతో విలువైన వైద్య సమాచారం ఉందని వెల్లడించిన విషయం పేర్కొంటూ ఆ విశ్వవిద్యాలయం ద్వారా మరిన్ని మంచి విషయాలు వెల్లడి కాగలవని ఆశిస్తూ గ్రంథం ముగిందారు.

ఇంతటి విలువైన గ్రంథంలో భాషా విషయానికి వస్తే రచయిత ముందుగా పేసుకున్న

నన్నయ బట్టారకుని భారత సూక్తిరత్నములు

కులపాంసనలై యహితం

బురై పేయుచు ముందు చుట్టములఁ

బొందక యి

మ్ముల ముందు వాడ పుణ్యుడు

వెలయఁగ గ్రామస్థితైక వృక్షశుభోలేన్.

అది 6-182

గ్రామమునం దేకాకియై యుండు ప్రధాన (రిచ్చ) వృక్షమువలెఁ గుల గౌరవమును జెడఁగొట్టు చుట్టములతోఁ జేరక జేటుగ నుండువాడే పుణ్యాత్ముడు.

పర హితధన వంతులు సు

స్థిరమాలాన్వితు లపావధీ రతులు పర

స్పర సంశ్రయమున జీవిం

తురు సుముఖులు వనములోని

ద్రుమములపోలేన్.

అది 188

పరులకు హితము గూర్చు ధనముగల వారు, సుస్థిరమైన యాధారముగలవారు, సాపబుద్ధినివారు నగు జనులు వనములోని వృక్షములవలె బరస్పరాశ్రయమున జీవింతురు.

ప్రణాళిక ప్రకారం గ్రాంథిక భాషలో వ్రాద్దామని మొదలు పెట్టినా చివరికి గ్రాంథిక వ్యావహారిక భాషల కలగూర గంపగా మారిందని చెప్పవచ్చు.

ఇంత చక్కని పుస్తకం వెలుగు చూడడం కోసం వ్యాపార ప్రకటనలు కూడా సహాయవద్దాయంటే నేటి ఉత్తమ గ్రంథకర్తల, ప్రచురణకర్తల దునితీ, పాతకుల వెనుకబాటు తనం స్పష్టంగా అవగాహన అవుతోందనుకోవచ్చు.

ఒక మంచి ఉద్దేశ్యంతో గ్రంథ రచన చేసి రోజానికి విలువైన విషయాలను అందించే శ్రీ ఆచార్యుల వారివంటి రచయితలను తప్పక ప్రోత్సహించవలసిన అవసరం పాఠకరోజానికి ఉంది.

చక్కని ముద్రణ ముఖ్యతతో ఆకర్షణీయంగా ఉన్న యీ గ్రంథం వెల కేవలం పదిరూపాయలు. శ్రీ లలితా ఆర్టుప్రెస్, బొన్ హాయి రోడ్డు, విశాఖపట్నం వారితో ముద్రించబడిన యీ గ్రంథం పొందగోతు వారు 'శ్రీ పరస్వతీ శిశుమందిరం. భాసూరు వారి వీధి, పాలకొండ - 532440 నుండి కాని, రచయిత చిరునామా నుండికాని పొందవచ్చు. రచయిత చిరునామా శ్రీ పి. డి. జి. వి. రంగాచార్యులు ప్రథమశ్రేణి సంస్కృత పండితులు. ప్ర. జా. కళాశాల. పాలకొండ, రచయిత ఆశయం నెరవేరే విధంగా సభ్య పాఠక జనావళి యీ గ్రంథం చదివి సనాతన సంప్రదాయ రక్షకులు కాగలరని విశ్వసిస్తున్నాను.

తపద యయినను ధర్మవ
ప్రపాపుగ రక్షింప వలయు

బరమార్థము ధ

త్తిపాయమ దార్మికులకు

నాపవ జన్మాంతరమున ననుగత

మగుటన్.

ఆది 6-221

ఆపద గలిగినప్పటికిని అండగానుండి
ధర్మమును రక్షింపవలయును. జన్మాంత
రములకుఁగూడ ననుసరించి తచ్చునది
యగుటచే ధర్మము నశించుటే ధర్మాత్మక
కాపద యనునది నిశ్చయము.

కృతమెఱంగుట పుణ్యము స
న్మతి దానికి సమముపేత మధ్యము

మతే త

తక్కుతమున కిగ్గలముగ స
తక్కుతిసేయుట యుత్తంబు కృత

బుద్ధులకున్.

ఆది 6-244

ఇతరులు చేసిన యుపకారమును
గ్రహించుట (గుర్తించుట) పుణ్యము.
ఆయుపకారమునకు సమముగాఁ బ్రత్యుప
కారము చేయుట మధ్యమము, బుద్ధిమంతు
లైన వారా యుపకారమును మించిన
ప్రత్యుపకారము నేయుట యుత్తమము.

వలసారము సంసార మ

ఖిల దుఃఖావహము భయనికేతన

మతిచం

చలము వరాధీనం బిం

దులజీవన మేల నమ్ముదురు

తత్త్వవిదుర్.

ఆది 6-248

సారములేని దగు సంసారము సమస్త
దుఃఖములను గలిగించునది, భయము గలి

గించునది, మిక్కిలి చంచలమయినది,
పరాధీనమయినది. తత్త్వ మెఱిగినవా
రిట్టి సంసార జీవితమును నమ్ముకొని
యొండఁ జాలరు.

ధృతినెడ వేదెడు వానిని

నతిథిని నభ్యాగతుని భయస్థుని శరణా

గతుఁ జంపఁగ నొడఁబడు దు

ర్మతికి కిహముం బరముఁ గలదె

మదిఁ బరికింపన్.

ఆది 6-274

దైర్యముచెడి వేడుకొను వానిని,
అతిథిని, అభ్యాగతుని భీతిఁజెందిన
వానిని, శరణు చొచ్చిన వానినిఁ జంపు
టకు సిద్ధపడువాని కాలోచింపఁగా నిహ
పరములు రెండును జెడును.

ఎఱుక గలదేని మఱికత్తుఁ దేని యమ్య
లన్యఁకు హింస గావించునపుడ దాని
బాని వారింపకున్న నప్పురుషుఁ దేఁగు
హింసచేసిన వారల యేగు గతికి.

ఫలవనాంబు భోజన కు

ఆది 7-146

ఒకరొకరికి హింస చేయునపు డా
సంగతి యెఱిగియుండి, సమర్థత కలి
గియు నా హింసను నివారింపనివాఁడు
హింసచేయువాఁడు పోవు దుర్గతికిఁ
బోవును.

ఫలవనాంబు భోజన కు

భవిత వృత్తులఁ జేసి చూడ దు

ర్పలతను లయ్యు బ్రాహ్మణు ల

పార తపోదల వంపదన్మహా

బలయుతు లట్టివారలకు

తవ్యుల కెందు నసాధ్య మెద్దియుం

గలదె చరాచరాఖిల జ

గంబులఁ బెద్దలుకొరె నద్విజుల్.

ఆది 7-148

వండ్లు, గాలి, బలము నాహారముగా
నుత్తమ వ్రతములలో నుండుటచే శరీర
బలములేని వారయ్యును బ్రాహ్మణులు
తపోబల సంపదగలిగి యుండురు. అట్టి
పూజ్యుల కెచటను నసాధ్య మనునది
యొండదు. చరాచరము లయిన యాఖిల
జగములందును త్తమ బ్రాహ్మణులు శ్రేష్ఠు
లయి యెప్పుడును.

అలుగు దురయ్య విప్రులు మ

హాపురుషుల్ పరుషాపరాధముల్

దలిఁగెడు వారు ధర్మపులు

దప్పక సల్పెడువారు సత్యముల్

పలికెడువారు వారల క

పాయము దెందములం దలంచు మూ

ర్గులకు విధాతృ చెయ్యన న

గున్ దురితంబులు దుర్యశంబులున్.

ఆది 8-159

మహాపురుషులు, కఠినములైనదోషము
లను తొలగించువారు, తప్పక ధర్మ
కార్యము లాచరించువారు, సత్యములు
పలుకువారు నగు బ్రాహ్మణులు క్రోధము
వహింతురా? (వహింపరు) అట్టి
బ్రాహ్మణులకు దైవవిధిచే మననుతిం
దపాయము తలపెట్టు మూర్ఖులకు పాప
ములు, అనకీర్తులు సంభవించును.

(స శేషము)

సంకలనం :

కీ॥ శే॥ ఎద్వాన్

బులుసు సీతారామశాస్త్రి

కీ. శే. విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి స్మారక సాహితీ పురస్కారము

1979 జనవరి నుంచి 1989 డిసెంబరు వరకు గల
కాలపరిమితిలో (సాహిత్యాభిమానుల కోరికపై కాలపరిమితిని
మార్పు చేయడమైనది.) తెలుగులో ప్రచురించబడ్డ
స్వతంత్ర గ్రంథాలకు సాహితీ పురస్కారం లభిస్తుంది.

ఈ కాలంలో ప్రచురించబడ్డ

1. ఉత్తమ సాంప్రదాయిక కావ్యానికి రు. 1,116 ల నగదు పురస్కారం.
2. ఉత్తమ సాహిత్య విమర్శకు రు. 1,116 ల నగదు పురస్కారం.
3. ఉత్తమ ఆధునిక కవితా సంపుటికి రు. 1,116 ల నగదు పురస్కారం.

రచయితలు తమ గ్రంథాలను మాడేసి కోపీలు చొప్పున జనవరి 15 వ తారీఖు లోపల
ఎడిటర్ "సమాలోచన" 6-4-24, T. Nagar, Rajahmundry-533 101 ఎడ్రసుకు పంపాలి.

వాటిపై తుదినిర్ణయం "సమాలోచన" దే.

పురస్కార గ్రహీతలకు రాజమండ్రిలో ఏర్పాటు చేయబడే
స్మారక పురస్కార సభలో
సభాముఖంగా నగదు అందచేయబడుతుంది.

ఈ పురస్కారాలకు అవసరమైన నగదు శ్రీ శాస్త్రిగారి కుమారులైన దుగురు సమకూరుస్తారు.

